

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)
TUTANAK DERGİSİ

17'nci Toplantı
24 Mart 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Mustafa Köse'nin, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak kişilere ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Mahmut Koca'nın, hâlihazırda uygulanan çocuk ceza adalet sistemimiz, çocukları suça iten en önemli faktörler ve çocuk suçluluğunu önlemek için öneriler hakkında sunumu

2.- Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Pınar Akdoğan'ın, çocuk adalet sistemimiz, uygulamada ve sahada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangel'in, uygulamada karşılaştıkları birtakım eksiklikler ve sıkıntılar ile çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Mahmut Koca, Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Pınar Akdoğan ve Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangel tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK KORUYUCU VE
ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN KATILIMLARININ
SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

----0-----
17'nci Toplantı
24 Mart 2026 Salı
----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Suçta Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.10'da açıldı.

Oturum Başkanı Mustafa Köse, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak kişilere ilişkin açıklama yaptı.

Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Mahmut Koca tarafından, hâlihazırda uygulanan çocuk ceza adalet sistemimiz, çocukları suça iten en önemli faktörler ve çocuk suçluluğunu önlemek için öneriler,

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Pınar Akdoğan tarafından, çocuk adalet sistemimiz, uygulamada ve sahada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri,

Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangil tarafından, uygulamada karşılaştıkları birtakım eksiklikler ve sıkıntılar ile çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Profesör Doktor Mahmut Koca, Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Pınar Akdoğan ve Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangil tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.57'de toplantıya son verildi.

24 Mart 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.10

BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)
BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)
SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)
KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Değerli Komisyon üyelerimiz, çok değerli basın mensuplarımız, kıymetli misafirlerimiz; Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 17'nci Toplantısını gerçekleştiriyoruz.

Toplantı yetersayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Mustafa Köse'nin, Komisyonun bugünkü gündemindeki konuya ve bu konuda sunum yapacak kişilere ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Değerli arkadaşlar, bugünkü toplantımızda iki önemli ismi dinleyeceğiz. Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili Sayın Pınar Akdoğan ve İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Profesör Doktor Mahmut Koca bizlerle birlikte.

Komisyon çalışmalarımızın bu aşamasında özellikle iki temel ihtiyacın daha belirgin hâle geldiğini görüyoruz. Birincisi, sahadan gelen, gerçek veriye ve uygulama tecrübesine dayalı tespitler. İkincisi ise bu tespitleri hukuki ve kurumsal reform önerilerine dönüştürme ihtiyacımız. Bu açıdan, bugün dinleyeceğimiz iki değerli isim, konumuzun özellikle hukuki ve kurumsal reform önerilerine dönüştürme boyutunu çok daha güçlü şekilde temsil etmektedir. Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekilimiz Sayın Pınar Akdoğan çocuk suçları soruşturma süreçlerinin tam merkezinde yer alan bir isim olarak çocukların suça sürüklenme süreçlerine, soruşturma aşamasında karşılaşılan yapısal sorunlara ve uygulamada karşılığı olan çözüm ihtiyaçlarına ışık tutacaktır. Sahada karşılaşılan gerçeklik ile mevzuat arasındaki uyumsuzlukları, soruşturma süreçlerinde yaşanan güçlükleri ve sistemin iyileştirilmesine yönelik somut önerileri kendisinden dinleyecek olmak bizim için son derece kıymetlidir. Sayın Profesör Doktor Mahmut Koca ise ceza hukuku ve ceza usul hukuku perspektifinden suça sürüklenen çocuk kavramını yeniden değerlendiren, özellikle ağır suçlar, infaz rejimi, mağdur hakları ve çocuk adalet sisteminin yeniden kurgulanması gibi kritik başlıklarda önemli bir teorik ve normatif çerçeve sunacaktır.

Komisyonumuz açısından saha deneyimi ile akademik, hukuki perspektifin birlikte ele alınması hazırlamakta olduğumuz raporun hem gerçekçi hem de uygulanabilir olması açısından çok önemlidir. Bizler bu çalışmayı yürütürken yalnızca suça sürüklenen çocuk perspektifiyle değil, aynı zamanda mağdurların haklarını, toplum güvenliğini ve çocukların yeniden topluma kazandırılmasını birlikte gözeten dengeli bir yaklaşımı esas almaya çalışıyoruz. Amacımız, suça sürüklenmeyi önleyen, suça karışan çocuklar için etkin ve adil bir sistem kuran, mağdurların adalet duygusunu güçlendiren ve toplumsal güvenliği sağlamlaştıran bütüncül bir çocuk adalet sistemi için somut öneriler geliştirmektir. Bu doğrultuda, bugün yapılacak sunumların ve ardından gerçekleştireceğimiz soru-cevap bölümünün Komisyon raporumuzun özellikle sonuç ve öneriler kısmına çok önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum. Katılımları için Sayın Pınar Akdoğan'a ve Sayın Profesör Doktor Mahmut Koca'ya teşekkür ediyorum.

Bu arada, özür diliyorum, atladım, Cumhuriyet Savcımız Sayın Mahmut Nedim Başarangel de aramızda. Hoş geldiniz diyoruz kendisine.

Şimdi ilk sözü Cumhuriyet Başsavcısı Vekilimiz Sayın Pınar Akdoğan'a veriyorum.

Buyurunuz.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Öncelikle herkesi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ankara Adliyesinde Başsavcı Vekili olarak görev yapıyorum. Çocuk suçları biriminde çalışıyorum.

Şöyle ki, önceliği Mahmut Hocamızla paylaşırsak doktrinden, teoriden kendisi bahsetsin, biz de size sahadada oluşabilecek sorunlardan ayrıntılı bahsedelim. Tekerrüre mahal vermemek adına, hocamız için de uygunsa önceliği hocamıza vermekte fayda vardır.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Bizim için bir sakıncası yok, önce hocamızı dinleyebiliriz.

O zaman sözü Profesör Doktor Sayın Mahmut Koca'ya veriyorum.

Buyurun Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor Mahmut Koca'nın, hâlihazırda uygulanan çocuk ceza adalet sistemimiz, çocukları suça iten en önemli faktörler ve çocuk suçluluğunu önlemek için öneriler hakkında sunumu

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Çok teşekkür ederim.

Davetiniz için öncelikle çok teşekkür ediyorum.

Çok önemli bir konuyu araştırmak üzere kurulan Komisyonun ülkemizde önemli bir sorun olan çocuk suçluluğu konusunda önemli verilere ulaşacağına, önemli tespitlere ulaşacağına ve yapılacak yasal düzenlemelerde çok önemli bir yol haritası çizeceğine inanıyorum. O yüzden çok başarılı diliyorum Komisyonunuza ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Teşekkür ediyoruz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Aslında bir öneriyle başlayalım, belki çokça bu öneri gelmiştir sizlere ama şimdi, bizim tabii ki bir çocuk ceza adalet sistemimiz var, hâlihazırda uyguladığımız çocuk ceza adalet sistemimiz var. Çocuk ceza adalet sistemi, tabii, çok kapsamlı bir alan yani öncelikle çocuğun suçu işlenmesinin önlemesini, çocuğun korunmasını, çocuk suç işlediğinde bu çocukla ilgili ne tür bir yargılama yönteminin belirleneceğini, nasıl bir yaptırım sisteminin belirleneceğini, daha sonra bu çocukla ilgili nasıl bir infaz uygulaması gerçekleştireceğimizi, hatta infazdan sonra çocuğun devlet organları tarafından takibinin ne şekilde yapılacağını, tüm bunları kapsayan bir ceza adalet sistemimiz var. Esasında kabul etmek gerekir ki bu adalet sistemimiz temel normları itibarıyla tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere paralellik taşıyan bir sistemdir ve gene modern devletlerin kanunlarında bulunan kuralları büyük ölçüde karşılayan bir çocuk ceza adalet sistemimizin olduğunu ifade etmemiz gerekir.

Bir defa, normatif olarak norm alanında çok ciddi sorunlarımızın olmadığı kanaatindeyim çocuklarla ilgili sorunlar bakımından ama tabii ki bu normların uygulamaya taşınması, bu normların uygulamada nasıl sonuç verdiğinin ölçülmesi gerekiyor. Yani ölçmediğiniz hiçbir konuda başarılı olamayız. Biz bir düzen kuruyoruz, bir çocuk adalet sistemi kuruyoruz ama bu çocuk adalet sistemi uygulamada nasıl sonuçlar veriyor, bunları istatistiklerle ölçmemiz gerekir. Örneğin, Çocuk Koruma Kanunu'nda suça sürüklenen çocuklarla ilgili birçok koruyucu ve destekleyici tedbirler öngörüyoruz. Acaba bu koruyucu ve destekleyici tedbirler bugüne kadar -mesela 2005'te yürürlüğe girdi bu kanun- beşer yıllık periyotlarla, 2005-2010, 2010-2015, 2015-2020, 2020-2025 yılları arasında kaç çocuk hakkında uygulandı; danışma tedbiri, eğitim tedbiri, sağlık tedbiri vesaire tedbirler uygulandı? Bu tedbirlerden çocuklar hakkında nasıl sonuçlar alındı? En önemli konu da bu tedbirler uygulanan çocuklar bir daha suç işlediler mi? Acaba bu uyguladığımız tedbirler çocukların mükerrirliğini önledi mi? Yani önce bizim bir mevcut durumu ölçmemiz gerekiyor. Mevcut durumu ölçüp, mevcut durumumuz hangi konularda sağlıksız sonuçlar veriyor, bunları tespit edip daha sonra bunların giderilmesine yönelik çözüm önerilerini masaya yatırmamız ileri düzeyde yani daha sonraki yıllarda da bizi kurtaracak bir yasal çerçeve bize sunacaktır. Ama bu yasal çerçevenin sağlıklı ve uzun soluklu olabilmesi için önce mevcut sistemimizin fotoğrafını çok sağlıklı bir şekilde çekme ihtiyacımızın olduğunu düşünüyorum ve bunu sizlere aktarıyorum.

Demin de ifade ettiğim gibi, çocukların korunmasına yönelik olarak tarafı olduğumuz çokça uluslararası sözleşme var ve bunların en önemlilerinden bir tanesi de Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'dir, 20 Kasım 1989 tarihinde imzalanan bir sözleşmedir. Gerek bu sözleşmede gerekse bizim Çocuk Koruma Kanunu'muzda çocuklarla ilgili düzenlemelerin ya da çocuklara yapılacak işlemlerin hangi ilkeler çerçevesinde ele alınacağı burada çok açık bir şekilde belirtiliyor. Mesela bizim Çocuk Koruma Kanunu'muza baktığımızda, burada çocuklarla ilgili düzenlemelerde gözetilen temel ilkelerin çok açık bir şekilde düzenlendiğini görüyoruz ve bunların bir kısmının Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de yer aldığını, daha doğrusu, tarafı olduğumuz sözleşmelerden devşirilerek bizim kanunun temel ilkelerine bunların getirildiğini görüyoruz. Bunlardan sadece bizim ceza adalet sistemi ve çocuk ceza adalet sistemi bakımından önem taşıyan birkaçı üzerinde sadece vurgu yapmak istiyorum ki Komisyonunuzun yapacağı çalışmalardan sonra düzenlenecek yasal metinlerde bu ilkelerin esas alınarak hareket edilmesi gerektiğini vurgulamak için bunları ifade ediyorum.

Mesela bunlar arasında, soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi; çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasının en son çare olarak düşünülmesi, başvurulması; tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi; çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları; çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması; gene, tarafı olduğumuz Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde keza çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmasının ve hapis cezasının verilmesinin son çare olarak görülmesi gerektiği özellikle vurgulanmakta. Dolayısıyla suça sürüklenen yani ceza muhakemesi süreci içerisine çekilmiş olan bir çocukla karşılaştığımızda bu çocuğun mutlaka yetişkinlerden ayrı bir muameleye tabi tutulması gerektiği hem bizim hukuk sistemimizde hem de tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerde çok açık bir şekilde belirtiliyor. Esasen bizim hukuk sistemimiz de bu yükümlülükler uygun düzenlemeler içeriyor, bunu kabul etmek gerekir. Yani bugün çocuklar yetişkinlerden ayrı yargılanıyorlar -Başsavcımız değinecek mutlaka- ayrı bir soruşturma süreçleri var, ayrı bir savcılık teşkilatı var, ayrı bir polis teşkilatımız var, ayrı bir mahkeme teşkilatımız var; bunlar ifade alımlarında vesaire yetişkinlerden çok farklı bir muameleye tabi tutuluyorlar. Gene, bunlar hakkında uygulanan güvenlik tedbirlerimiz, çocuklar hakkındaki güvenlik tedbirleri tamamen çocuğun eğitimine ve rehabilitasyonuna yönelik tedbirler olarak kanunda düzenleniyor. Dolayısıyla şu anki hukuk sistemimizde de çocuğun korunması birinci amaç olarak zaten beliriyor. Çocuğun eğitimi odaklı bir politikamız, aslında suç politikamız var çocuklara yönelik olarak bizim yani bir çocuk suç işlediğinde bu çocuğa yönelik tedbirlerin hepsi çocuğun üstün yararını gözetken, onun toplumla bütünleşmesini sağlayan, onun işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiğinin farkına vararak bundan sonraki hayatında toplumun normlarıyla barışık bir insan hâline gelmesine imkân veren düzenlemelerimiz var. Fakat demin dediğim gibi, tüm bu güzel düzenlemelerimizin uygulamada nasıl sonuç verdiği çok önem taşıyor. Yani nasıl uyguluyoruz, bu düzenlemeler uygulamaya geçirilebiliyor mu, geçiriliyorsa ne kadar geçiriliyor, geçirilemiyorsa hangi sebeplerle geçirilemiyor? Bunların istatistiklerle tespit edilmesi ve bunun üzerinde durulması gerekiyor.

Şimdi, şunu kabul etmek lazım: Gerek ülkemizde gerekse dünyada çocuk ve genç suçluluğunda bir artış gözlemleniyor, gerçekten ivme yukarıya doğru gidiyor. Mesela Alman istatistiklerine baktığımızda orada da genç suçluluğunda, genç suçluların

sayısında bir artış gözüküyor. Türkiye'de de keza öyle, 2024 TÜİK istatistiklerine baktığımızda çocuk ve genç suçluluğunda bir artışın olduğu karşımıza çıkıyor.

Şimdi, bu görev bana verince Komisyonunuz tarafından, bir çalışmalara baktım, bu çocuk suçluluğunun sebepleri neler yani çocukları suça iten en önemli faktörler neler diye bir baktım. Belki Komisyonunuzda da bu sunumlar defalarca yapılmış olabilir; o yüzden özür diliyorum tekrar olacaksa. Ama buradan hep odaklanmanın şuraya geldiği gözüküyor: Aileye yani ailenin çocuk suçluluğunu üretmede en önemli faktör olduğu karşımıza çıkıyor. Ya dağılmış aileler, parçalanmış aileler ya da hiç ailesi olmayan çocuklar, işte -tırnak içinde- köprü altında yaşayan çocuklar, kimsesiz çocuklar vesaire; bunların, bu sahanın bir çocuk suçluluğu ürettiği ortaya çıkıyor, parçalanmış ailelerin bir çocuk suçluluğu ürettiği ortaya çıkıyor. Ekonomik bakımdan yoksun olan ailelerin bireylerinin, ailedeki şiddetin, istismara ve ihmale uğrayan çocuğun bilahare kendisinin ihmali ve istismar faili olduğu gibi güzel tespitler var, bilimsel çalışmalarda bu tür tespitler yer alıyor. Dolayısıyla çocuk suçluluğunun ana etkenlerinin çocukta, hiçbir insanda olmadığı gibi... Bu tür teoriler var ama onlar kabul edilmiyor. Doğuştan suçlu bir çocuk, doğuştan suçlu bir insan yok. Yani genelde, işte, aile, okul, çevre gibi faktörler çocuğu suça itiyor.

Son zamanlarda bunların en önemli sebeplerinden birinin de sosyal medya olduğunu gözlemliyoruz. Yani medya zaten bir özendirme, çocuğu suça özendirme, oradaki diziler, dizideki karakterler, onların şiddet yanlısı gösterileri vesaire... Fakat sosyal medyanın çocuklar tarafından kolay ulaşılabilir olması, buradaki birtakım uygulamaların ve programların çocuklar tarafından erişilebilir olması ve bu çocukların burada sunulan şiddeti vesaire öğrendiklerini görüyoruz. Yani sosyal bilimlerde bir sosyal öğrenme teorisi vardır. Yani insan öğrenerek tekrarlar birtakım şeyleri, öğrenirsiniz okuldan, çevreden, ailedeki büyüklerden vesaire veyahut da işte, sosyal medyadan öğreniyorsunuz ve bunları tekrar ederek bu şiddet sarmalının içerisine giriyoruz. O yüzden de -sizin de bilginiz dâhilindedir- kimi ülkeler, mesela, çocukların sosyal medyaya erişimini zorlaştıracak birtakım yasal düzenlemeleri yapmaya başladılar yani belli bir yaşın altındaki çocukların bunlara erişimini engelleyecek, zorlaştıracak çareler aramaya başladılar.

Velhasıl, şunu söylemem gerekir: Yani çocuk suçluluğunun çok sayıda faktörü var fakat bunların en önemli faktörleri arasında aile, ya ailenin yokluğu ya parçalanmışlığı ya ekonomik olarak yoksunluğu ya da ailedeki şiddet sarmalının çocuğa bir kötü örneklik teşkil ettiğine yönelik tespitler ön plana çıkıyor ve çevresel tespitler, okul gibi, sokak gibi çevrelerde yaşanan şiddet unsurları ön plana çıkıyor.

Dolayısıyla biz tüm bunları nasıl önleriz? Bir defa, bir ceza hukukçusu olarak şunu tespit etmem lazım: Ceza hukuku sosyal problemlerin çözümünün bir aracı değildir, ana aracı değildir yani ceza hukuku bastırıcı bir hukuk dalıdır, haksızlıklar işlendikten sonra o haksızlıkların bir daha tekrarlanmaması için kişiye yaptırım uygulayan, onu ıslah etmeye çalışan bir bilim disiplindir. Dolayısıyla, çocuklarımızın suça bulaşmasını önlemek için sosyal politikalar geliştirmemiz gerekiyor; mesela, Almanların yaptığı gibi. Yani bir defa, çocuğu suça götüren yolları öncelikle tespit edip, aile danışmanlık merkezlerini belki her sokağa kurup, devletin bu yükümlülüğü getirip sonra bu tür problem yaşayan ailelerin buraya danışma olarak kolay erişimini sağlamak ve dolayısıyla çocuğun mümkün olduğunca suç yoluna girmesini önleyici sosyal, ekonomik politikaları almamız gerekiyor.

İkincisi, velev ki başaramadık ya da aldık ama gene de çocuk suça sürüklendi; bu takdirde bu çocukla ilgili iki amacı gözetmemiz lazım: Bir, bu çocuğun ıslahını hedeflemesi lazım hukuk sistemimizin çünkü bu hayatının başında olan bir varlık yani toplumda daha uzun süre yaşayacak olan bir kişi ve dolayısıyla daha hayatının başında hukukla ters düşmüş olan bu çocuğa çok sert yaptırımlar uygulamak çocuğun geleceğini karartacaktır, topluma olan inancını sarsacaktır. Bu itibarla, bu çocuğu mümkün olduğunca ıslah edici, rehabilite edici, ona toplum normlarına saygının bir değer olduğunu yani yasaya uymanın önemli bir erdem olduğunu... Bu Sokrates'ten beri böyledir, yasaya uymak en önemli erdemdir, insan varlığının en değerli hususudur. Bunları öğretmek gerekiyor çocuklara bu tedbirler çerçevesinde. Ve tabii ki şu var: Yani ona girerim, belki sonra sorularınız olursa açma imkânımız da olabilir, birçok önerim var ama onları isterseniz geçeyim. Özellikle şiddet suçluları bakımından... Yani aslında hukuk bir denge bilimidir, uçlarda gezmez hukuk, ortalamayı esas alır. Dolayısıyla çocuğu çok aşırı koruyarak çocukları suça özendirmemiz de doğru değil; iki, çocuğu çok örseleyerek onu hukukun dışına atmak, toplumun dışına atmak da doğru değil. Dolayısıyla yapacağımız tüm işlemler çocuğu hayatta tutmaya, onu yasalara uygun yaşayan bir insan hâline getirmeye, toplumuna bağlılık taşıyan, onların değerlerine bağlılık taşıyan erdemli bir birey olduğunu hissettirmeye yönelik olmalı. İki, göstereceğimiz tepki aynı zamanda bu işin bir sonucunun hayatında olacağını ona hissettirmeli. Yani bugün mesela şunu tespit ediyoruz: Suç işleyen çocuklar kapalı çocuk cezaevine hiç girmiyor bizde, çocuk eğitimevine giriyor işlediği suç ne olursa olsun. Bu çok güzel yani eğitim odaklı bir infaz sistemimiz var fakat bu her suçlu bakımından olmamalı, buralara istisnalar getirilmeli. Yani özellikle şiddet suçları bakımından, ağır suçlar bakımından kaçınılmaz olarak çocuğa hapis cezası vermeliyiz ve bu hapis cezası infaz kurumlarında, kapalı infaz kurumunda infaz edilmeli fakat bu infazın amacı da gene çocuğu rehabilite etmeye mutlaka yönelmeli, onun yaşına uygun, anlayışına uygun yönelmeli. Mesela bugünkü arızalarımızdan birinin bu olduğu kanaatindeyim yani çocuk eğitimevlerine gönderiyoruz, bu çok güzel bir şey ancak tutukluları biz kapalı çocuk ceza infaz kurumuna veyahut da çocuk eğitimevinde disiplin cezası almış olanları kapalıya gönderiyoruz. Direkt çocuk kapalıya giden bir çocuğumuz yok işlediği suç ne olursa olsun. Buraya bir bakmak lazım. Yani ben şunu söylüyorum: Biz hep baştan bakıyoruz, aslında bizim ürünümüz infaz kısmı yani tüm hukuk sistemimizin çıktılarını biz infazda görüyoruz. İnfaz ne veriyor bize? Bu yetişkinler bakımından da böyle. Yani infaz kurumlarımızdan çıkan insanlar bir daha suç işliyorlar mı, rehabilite etmiş miyiz, tekerrür oranları nedir mesela, bunlara bir bakmak lazım. Ülkemizde gerçekten çok yüksek tekerrür oranları. Bu şu anlama geliyor: Biz cezaevinde kişileri rehabilite edemiyoruz. Dört duvar arasında belki rehabilite edilemez sosyolojik olarak, psikolojik olarak, bunu bilmiyorum ama eğer bir ülkede tekerrür oranları yüzde 50 ise yani infaz kurumundan çıkan insanların yarısı tekrar suç işleyerek sistemin tekrar başına dönüyorsa burada ciddi bir sorunumuz var demektir ve buraya eğilmemiz gerekiyor yani infaz kurumundaki rehabilitasyona eğilmemiz gerekiyor. Çocuklar bakımından çok daha fazla bu hususa eğilmemiz gerekiyor. Yani biz hep böyle -evet, oralar da çok önemli- yasaları düzeltmeye çalışıyoruz, mahkemeleri düzeltmeye çalışıyoruz falan ama eğer iyi bir infaz kurumumuz olmazsa, ne kadar güzel mahkemeniz olursa olsun, ne kadar güzel kanunlarınız olursa olsun sistem başa dönüyorsa tekrar, sürekli üretiyorsa, aynı kişiler sistem içerisinde sürekli başa dönüp gelip gidiyorsa o zaman sağlıklı bir yapı oluşturma imkânımız yok. O yüzden birinci önceliğimizin -ben hukuk sistemimizin bütünü bakımından söylüyorum- infaz

kurumlarındaki sorunlar olduğu ve ora halledilmeden hukuk sistemimizin bu tarafının düzelemeyeceği kanaatindeyim. Yani çok işleyen, insan haklarına uygun ama aynı zamanda oradan çıktıktan sonra kişinin ıslah olduğu bir sisteme çocuklar bakımından da geçmemiz gerektiği kanaatindeyim.

Şimdi, tabii, bu Komisyonumuzun belki kurulma sebebi de o; son zamanlarda çocuklar tarafından işlenen, çocuklara karşı işlenen birtakım ağır suçlar -öldürme gibi- veyahut da yetişkinlere karşı işlenen ağır suçlar kamuoyunda büyük bir tepkiyle -haklı olarak- karşılaştı ama beni hep şu korkutur: Bir olayın akabinde tepki olarak bir kanunun çıkması beni hep korkutmuştur çünkü bu tepki kanunları o sorunu çözer gibi gözükür ama daha başka sorunlara yol açabilir çünkü sistemin bütünlüğünü bozma ihtimali her zaman olur. O yüzden, bir komisyonun kurulması, hakikaten, bu meselenin tüm yönleriyle araştırılıp uzun soluklu bir yasal düzenlemeye zemin oluşturması son derece önemli. Bence, tüm yasalarımızın böyle yapılması lazım yani saha araştırmaları, kriminolojik çalışmalar, oradan verilerle yasal düzenlemelerin yapılması uzun soluklu hâle getiriyor o yasaları siz de takdir edersiniz ki, o yüzden çok önemli olduğunu söylemem lazım.

Şimdi...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kıymetli Hocam, çok pardon, sözünüzü bölmek istemem ama hani bu...
MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Başkanım, hoş geldiniz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hoş bulduk, çok teşekkürler.
Kusura bakmayın lütfen.

Ama biz, sizin önerinize uygun bir şekilde, bütün hükümlü çocuklarla, üniversiteyle iş birliği içinde, etik kurallara uyarak, onların kişisel haklarını ihlal etmeden bir anket çalışması yaptık. Aynı zamanda, onlara işte, eğitimeverlerinde ya da kapalı cezaevlerinde hizmet veren görevlilerle de bir anket çalışması yaptık; bir de çocuk hâkimi ve SSÇ savcılarıyla... Dolayısıyla güzel bir veri elde... Hatta, bir kısmı gelmeye başladı, bir verinin üzerine bina edeceğiz sizin de ifade ettiğiniz gibi; bu güzel bilgiyi sizinle paylaşmak istedim.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Çok mutlu oldum Sayın Başkanım.

Hakikaten o verilerden, saha verilerinden hareket etmek çok önemli; diğer türlü sorunu, bunları masabaşında çözmek mümkün değil. Çok teşekkür ediyorum bu bilgi için.

Galiba vaktim daralıyor, o yüzden önerilerime geçmek isterim ben açıkçası. Şimdi, bir defa, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir çocuk adalet sistemi mutlaka oluşturmalıyız. Bunun için, öncelikle, demin dediğim gibi, mevcut sistemi bir analiz etmemiz gerekir, eksilerini artılarını ortaya koymamız gerekir, mevcut sistemin çıktılarını sağlam istatistiksel verilerle ölçmemiz gerekir. Dolayısıyla mevcut sistemi ölçmeden yeni bir sistemin temellerini sağlam bir şekilde atabilmek zor, o yüzden önceliği oraya vermek lazım. Mevcut sistemin çocuk adalet sisteminde amaca ulaşmasını engelleyen veya destekleyen yönleri neler, bunlar tespit edilmeli. Demin söylediğim gibi, çocuklar hakkında uyguladığımız Çocuk Koruma Kanunu'ndaki tedbirler ne kadar amaca hizmet ediyor, buradan ne kadar iyi sonuçlar alıyoruz ya da niçin alamıyoruz, bakanlıklar mı konuyu önemsemiyor, uygulama mı önemsemiyor; bunlar bir defa sahada tespit edilmeli. Tüm amacımız şu olmalı: Çocuğu tekrar ceza sisteminin içine sokmamayı başarmamız lazım yani o çocuk, bir defa suç işleyen çocuk tekrar suç işlememeli, tüm hedefimiz o çocuğun tekerrüre düşmesini önlemek olmalı, yoksa sistemin içinde dönmüş dolaşıp duracağız.

Şimdi, aslında bizim, demin söylediğim gibi, ceza adalet sistemimiz çocukların gerçekten hapse atılmasını engelleyecek mekanizmalarımızla dolu. Yani, bugün mesela, bir çocuk suç işlediğinde... Biliyorsunuz, 12 yaşını doldurmamış çocuğun bir defa ceza sorumluluğu yok, 12-15 yaş arasındaysa, eğer işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını kavrama yeteneği varsa, davranışlarını yönlendirme yeteneği varsa ceza veriyoruz ama cezasında önemli bir indirimle gidiyoruz, yoksa bunun da ceza sorumluluğu yok; bu, hem birinci dönemde hem ikinci dönemde ceza sorumluluğu olmadığını söylediğimiz çocuklara güvenlik tedbiri, koruyucu ve destekleyici tedbirler uyguluyoruz. Üçüncü dönem çocuklar, bunların ceza sorumluluğu var, artık bu yaşta yani "15-18 yaş arasındaki çocukların işlediği fiilin anlamını ve sonuçlarını kavrama yetenekleri var mı, yok mu?" araştırmasını yapmıyoruz, bunlara mutlaka ceza veriyoruz fakat cezalarında indirimle gidiyoruz. Mesela, çocukların işlediği suçlarda zaman aşımı yetişkinlere göre 15 yaşına kadar yarı yarıya azalıyor yani çocuklar lehine, çocuk failer lehine son derece, onların infaz kurumuna girmesini önleyecek çok mekanizmalarımız var. Zamanaşımı yarı oranında düşüyor. Gene, mesela, kamu davasının açılmasının ertelenmesi sistemi var. 15 yaşına kadar suç işleyen bir çocuğun işlediği beş yıla kadarki hapis cezalarında kamu davasının açılması mecburiyeti var. 15-18 yaş arasında üç yıla kadar hapis cezalarından dava açılmıyor, kamu davasının açılması erteleniyor. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesemiz var. Yetişkinlerin mahkûm oldukları iki yıla kadar hapis cezaları erteleniyor, 18 yaşına kadar olan çocukların üç yıla kadar hapis cezaları erteleniyor. Bunları infaz kurumuna sokmuyoruz. İnfaz kurumunda da mesela, kanunda, 15 yaşına kadar çocuk bir gün yattığında iki gün yatmış kabul ediyoruz. Yani velhasıl, şu anki mevcut sistemimiz hakikaten Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde olduğu gibi hapsi son çare olarak düşünen... En ağır suçlardan dolayı ancak şu an çocuklar hapis hanededir ve eğer çocuklar hapiste ise mutlaka en az 5-6 defa suç işleyenler şu an hapistedir, onlar son derece fazla suç işlemişlerdir, bu sistemin hepsini de aşmışlardır veyahut da çok ağır suçlar işlemiş olmalı ki infaz kurumunda bulunuyor olsunlar.

Aslında çocuk lehine olan bu düzenlemeler, dediğim gibi, yükümlülüklerimize uygun düzenlemeler. Fakat burada da benim kanaatim şu: Özellikle üçüncü dönem çocuklar bakımından mutlak ceza indirimi vermek yerine... Yani 15-18 yaş arasındaki çocukların cezalarında mutlaka indirim öngörüyor şu anki kanunumuz, bunun yerine, bir yasa değişikliği yaparak şöyle bir öneride bulunmak istiyorum, 31'inci maddenin (3)'üncü fıkrasına şu hükmün konulmasını öneriyorum: Ancak yaşı, fiziksel ve ruhsal gelişmişlik düzeyi göz önünde bulundurularak kasten öldürme, kasten yaralama ve yağma suçlarını işleyen çocuk hakkında yaş küçüklüğüne bağlı olarak cezada indirim yapılmayabilir. Şiddet suçlarıyla alakalı olarak, öldürme gibi, yaralama gibi, gasp gibi yani "şiddet suçları" dediğimiz bu suçların 15-18 yaş arasındaki çocuklar tarafından işlenmesi durumunda -tüm suçların değil yani sınırlı şiddet suçlarının

işlenmesi durumunda- hâkim bu çocuğun yaşını, fiziksel durumunu, akli gelişmişlik düzeyini göz önünde bulundurarak yargıladığı kişiyi tespit edecektir; bu çocuğun cezasında indirim yapmayabilir, bu takdir yetkisinin hâkime verilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Biz, çocuğa niçin "suça sürüklenen çocuk" diyoruz? Aslında bu bir ceza hukuku kavramı değil yani suç teorisinin kavramı değil; aslında bu bir kriminolojik kavram. Yani biz burada çocuğun suça sürüklendiğini söylemek suretiyle... Aslında teknik olarak yanlış bir ifade çünkü bu, şu demek: Bir kimse suça sürükleniyorsa araç oluyor demektir o suçun işlenmesine, kendi iradesi devre dışı demektir. O zaman, suçun işlenmesinde araç hâline gelmiş bir kişiye irade yeteneği olmadığı için hiç ceza vermeyiz gerekir. O hâlde, bu kavramı sadece kriminolojik bir kavram olarak anlamamız gerekir. Yani "çocuk" dediğimiz varlık, henüz yetişkinler kadar hayat tecrübesine sahip olmayan, toplumdaki değerleri, normları algılama, idrak etme gücü henüz gelişmemiş olan, algılasa bile bunlar doğrultusunda hayatlarını yönlendirme yeteneği henüz daha oturmamış olan kişilerdir. Dolayısıyla bunlar, yetişkinler gibi toplumun değerlerini, normlarını içselleştirmiş ve buna uygun bir hayat yaşama bakımından henüz tam olgunluğa erişmemiş oldukları için ister istemez bu yaşa kadar olan çocuklar çevreden, okuldan, sosyal medyadan etkilenerek suç teşkil eden fiile sürüklenmiş olabilirler. Bu çocuklarla ilgili tüm hukuki süreçler işletilirken bunun göz önünde bulundurulması gerekiyor, bu kavram aslında buna çağrışım yapıyor. Yani kanunumuz buna çok rahat, işte, "şüpheli", "sanık" veya "hükümlü çocuk" da diyebilir, teorik olarak bunda hiçbir problem yok, zaten tanım da ona yönelik olarak. Fakat bu kavram biraz bize "Bu çocuk başka etkilerin altında kalarak bu suçu işlemiş olabilir ey hâkim, ey savcı; buna dikkat edin." anlamına gelen bir ifadeyi yansıttığı için korunmasında fayda olduğunu düşünüyorum bu kavramsal çerçevenin.

Bir başka husus öneri olarak, uzun vadeli ve sürdürülebilir ceza adalet sistemi için çocuk suçluluğu üzerinde yapılmış olan çalışmaların ya da yeni yapılacak çalışmaların mutlaka Komisyon tarafından göz önünde bulundurulması gerekir. Yani çocukları suça iten sebepleri doğru bir şekilde ortaya koymak ve bunları önlemek için alınacak hukuki çareleri de doğru belirlememizi gerektirir ve bu yapacağımız yasal düzenlemeler, bu zeminden yapacağımız yasal düzenlemeler o yüzden sağlıklı ve daha uzun ömürlü olacaktır.

Çocuk ceza adalet sistemi, bir taraftan suç işleyen çocuğun geleceğini korurken diğer taraftan suçun mağdurunun tatminini ve toplumda hukuki değerlerin geçerliliğini sağlayacak kurum ve kurallara sahip olmalıdır. Şunu kabul etmek lazım: Suç bir haksızlıktır, hatta haksızlıkların en ağır olanı suç olarak tanımlanır kanunda yani hukuka aykırı bir davranıştır suç. O yüzden, hukuka aykırı davranışta kim bulunursa bulunsun hukukun buna mutlaka bir tepki göstermesi gerekir ki geçerli olanın hukuka uygun davranış olduğunu insanlar algılasınlar. Yani eğer siz suç işlemiş olmasına rağmen bir kimseye tepki göstermiyorsanız, hukuki anlamda o bir tepkiyle karşılaşmıyorsa yaptığının doğru olduğuna ve bundan sonra da onu tekrarlamasının hukuk düzeni bakımından bir problem oluşturmadığı kanaatine varıyor ve bu durum insanlarda hangi normun toplum tarafından tasvip edildiği, hangi davranışın toplum tarafından tasvip görmediği konusunda bir değerler karmaşası ortaya çıkarıyor. Bu itibarla, hep tekrarladığımız husus şudur ceza hukukunda: Az ya da çok, ağır ya da hafif, haksızlık mutlaka tepki görmeli ve bu haksızlığı gerçekleştiren kişi bir haksızlık gerçekleştirdiği bilincine mutlaka varmalıdır. Bunu ihmal edemeyiz; bu, çocuk da olsa böyledir. Azarlama da bir tepkidir. Eskiden mesela -kanunumuzda vardı, "adli tevbih" diye bir usulümüz vardı- öğüt veriyordu hâkim kürsüden: "Evladım, bunu yapma. Bu şöyle bir davranıştır, böyle bir..." Bu da bir tepkidir, bu da bir yaptırımdır geniş anlamda ama mutlaka insanlar davranışlarının tasvip görmediğini, onaylanmadığını bilmelidirler. Bu itibarla, çocukları bu yönde eğitmemiz gerekiyor yani suçun içine sürüklenmiş olan çocuğu da. Bugün mesela şöyle durumlar ortaya çıkıyor çocuklarda: "Yatarı yok." diye bir kavram var mesela uygulamada. Yani suç işliyorsunuz ama yatarı yok, oraya odaklanmış vaziyette. "Yatarı yoksa bir daha işleyebilirsin." Yani çocuk böylece örgütlerin elinde de hakikaten bir suç aleti hâline dönüşüyor. Bu itibarla, çocuk suç işlediğinde bir yoksunluğunu hissetmeli normal hayatın yani bunu hissettirmemiz gerekir. Uygulayacağımız yaptırım sistemi eğitici sistem olmalı fakat aynı zamanda çocuğa bir suç işlediğinin farkına vardırırmalıyız yani başka türlü bu olmaz.

Mağduru bir tarafa bırakamayız, çocuğun işlediği suç nedeniyle ihlal ettiği hukuki değeri görmezlikten gelemeyiz ama suç işleyen çocuk mutlaka yaşına, idrak yeteneğine, işlediği fiilin ağırlığına uygun ve orantılı bir tepkiyle karşılaşmalı. Yani mesela kimi ülkeler "genç" ve "genç yetişkin" ayrımı da yapıyorlar çocuklara yönelik yaptırımlar uygulanırken. Mesela Alman sistemi böyle; 14'ten küçüklere hiç ceza vermiyor onlar, 14-18 yaş arasını "genç suçlu" kabul ediyorlar, 18-21 yaş arasını "genç yetişkin" kabul edip farklı farklı bir derecelendirme yöntemi de uygulanabiliyor ama yani diğer mukayeseli hukuka, karşılaştırmalı hukuka baktığımızda ülkelerin büyük bir bölümü bizim sistemi benimsiyorlar yani belli bir... Zaten bu şeyin de emri, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi "Çocuğa mutlaka bir ceza sorumsuzluk yaşı koyacaksınız." diyor. Biz bunu -2005 öncesi 11 yaşta biliyorsunuz- 2005'te 12'ye çıkardık. Sorumsuzluk yaşını "14" kabul eden ülkeler var, "13" kabul eden ülkeler var, "10" kabul eden ülkeler var, mesela İngiltere ve Galler "10" kabul ediyor yani İskandinavya'ya, yukarıya doğru, kuzeye doğru gittikçe olgunlaşma gecikeceği için yaş da sorumluluk yaşı da yukarı çıkıyor yani sorumsuzluk yaşı da yukarı çıkıyor. Sıcak iklimlerde daha erkenden sorumluluk yaşının başladığını müşahede ediyoruz. Biz de tam orta iklime uygun bir ülkede olduğumuz için 12 yaş olarak sorumsuzluk yaşını belirlemiştir ama ceza sorumsuzluğu demek "Çocuk hakkında hiçbir tepkide bulunamayacağız." anlamına gelmiyor. Ceza hukukunda iki tür yaptırım var malumunuz; bir ceza, bir de güvenlik tedbiri. Dolayısıyla çocuklar hakkında, işledikleri suçun anlamını idrak edemeseler de onların bir daha o suçu işlemelerini önleyecek güvenlik tedbirlerini çeşitlendirmemiz gerekir.

Mesela şöyle bir öneri de var doktrinde, bunu da Komisyonun takdirine sunmak isterim: Mesela bizim Çocuk Koruma Kanunu'muz korunma ihtiyacı olan çocuk ile suça sürüklenen çocuk hakkında aynı tedbirleri öngörüyor, koruyucu ve destekleyici tedbirleri öngörüyor. Mesela deniliyor ki: "Ya, bu ayrılmalı birbirinden." Yani "suça sürüklenen çocuk" farklı bir durumun içerisinde, "korunma ihtiyacı olan çocuk" farklı bir durumun içerisinde. Dolayısıyla, yine, benzer tedbirler belki olabilir ama bu tedbirlerin birbirinden ayrılması ve daha da çeşitlendirilmesi yönünde önerilerin olduğunu da ifade etmiş olalım.

Dolayısıyla, şunu ifade etmem lazım sonuç olarak, fazla sabrınızı zorlamayalım, Sayın Başsavcımızın hakkından da çok fazla almayalım: Şiddet suçlarının çocuklar bazında da gittikçe arttığını gözlemliyoruz. Demin söylediğim gibi, önce bunun nedenlerini doğru tespit etmek gerekir; aileden mi kaynaklanıyor, çevreden mi, okuldan mı, sosyal medyadan mı yoksa işte, medyadan mı, dizilerden mi vesaire, bunları bir tespit etmek gerekir.

İki: Çocuğun bu şiddet eğilimini motive eden, destekleyen unsurlardan çocuğu nasıl uzaklaştırırız? İşte, sosyal medya yasağı mı getireceğiz, aileleri mi eğiteceğiz, okulda mı eğitim vereceğiz? Tüm bunları ortaya koymamız lazım. Yani mümkün olduğunca çocuğun suç işlemesini önleyici tedbirler almak gerekir. Yani artık dünya buna gidiyor, yetişkin suçluluğunda da buna gidiyoruz; "polis ceza hukuku" diye bir kavram gelişmeye başladı yani artık mevcut Ceza Kanunu'muzla biz toplumun barışını, huzurunu tam olarak sağlayamıyoruz çünkü suç işleniyor artık. Bu yüzden artık suç işlemeyen önceki tedbirlerle bir suçun işlenmesini nasıl engelleriz? Tabii, suçun işlenmesine yönelik engelleyici tedbirleri öne çektiğinizde hak ve özgürlükleri de daraltıyorsunuz. Bu da bir denge meselesi, oraya çok fazla girmek de gerekiyor ama çocuklar bakımından bu önemli, gerçekten çocukları suça götüren yolları tıkmak gerekir, sosyal politikalarla bunun önlemini mutlaka almak gerekir.

Şiddet suçları bakımından, çocukların şiddet suçu bakımından, demin saydığım suçlar bakımından özellikle üçüncü dönem çocuklarla ilgili kanuna bir istisna konulmalı, hâkime takdir yetkisi verilmeli kanaatimce; aynı istisnayı biz İnfaz Kanunu'na da getirmeliyiz yani çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında tüm çocuklar için değil ama ağır suçları işlemiş -kasten öldürme gibi, kasten yaralama gibi, gasp gibi suçları işlemiş- çocuklar kapalı çocuk ceza infaz kurumlarıyla bir tanışmalı, işlediği haksızlığın sonuçlarını bir hissetmeli çünkü ceza yaptırımının bir amacı da çocuğun fiziki olarak bu yaptırımı kendisinin hissetmesini sağlamaktır. Bu istisnanın infaz kurumumuzdaki o düzenlemeye de taşınması gerektiğini ifade edelim.

Sonuç olarak, normatif bakımdan ülkemizin hukuk sistemi, çocuk adalet sistemi bakımından çok çok önemli sorunlarımız yok, bunları uygulamaya taşıdığımız takdirde önemli ölçüde başarılı olabiliriz ama normatif olarak eksiklik gördüğüm husus, 31'inci maddenin (3)'üncü fıkrasına böyle bir istisna getirmek ve İnfaz Kanunu'ndaki o hükme de bu istisnayı taşımak gerektiği kanaatindeyim.

Beni sabırla dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, biz çok teşekkür ediyoruz.

Vekillerimizin görüşleri ve soruları olacak ama onları toplu olarak size yönelteceğiz.

Şimdi, Sayın Başsavcı Vekilimiz Pınar Akdoğan Hanımefendi ve Cumhuriyet Savcımız Mahmut Nedim Başarangel bizimle beraberler, onların sunumlarını alacağız.

Buyurun lütfen.

2.- Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili Pınar Akdoğan'ın, çocuk adalet sistemimiz, uygulamada ve sahada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Öncelikle, tekrardan sevgi ve saygıyla selamlıyorum hepimizi.

Hocamıza da konuşmalarından ötürü teşekkür ediyoruz. Hocamız zaten doktriner anlamda olması gerekeni anlattı. Biz tekrare mahal vermemek adına hocamızla başlamak istedik.

Bizim Ceza Yasamızda "henüz 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlayıp 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'yla da haklarını ve hukukunu koruma altına aldığımız kişiyi "çocuk" olarak tanımlıyoruz. Bizdeki çocuk adalet sistemi, genel anlamda yetişkinler için olan adalet sisteminden tabii ki farklı ve bizdeki çocuk adalet sisteminin en önemli özelliği, özellikle çocuğun üstün yararını merkez kabul etmesi, çocuğun adalet sisteminde merkezde olduğuna yönelik bu kabul gereğince de biz çocuğun cezalandırılmasından ziyade korunmasını ve iyileştirilerek topluma kazandırılmasını amaçlıyoruz. Hâl böyleyken, şimdi, çocuklar etkin bir şekilde korunmadıklarında çocuk adalet sistemiyle karşılaşılıyor. Kimdir çocuk adalet sistemi? Bizleriz; kollukla başlar, savcılıkla devam eder, mahkeme ve infazla son bulan bir süreçtir. Hocamız konuşmasında tabii ki bunlara önemle değindi, bunlar önleyici tedbirler, biz bundan bahsetmeyeceğiz; biz, size sahada olan sorunlardan bahsedeceğiz, uygulamada ve sahada karşılaşılabilecek sorunlardan bahsedeceğiz.

Genel olarak bizim, kanunda özellikle sıkıntılı bulduğumuz yaş küçüklüğü, madde 31'de düzenlenen yaş küçüklüğü hususu. Şimdi, biz, bu yaş küçüklüğü hususunda genel olarak yani uygulamada da şöyle sorunlarla karşılaşılıyor: Bir kere, 12-15 ve 15-18 yaş arası çocuk ayırımı vardır Türk hukuk sisteminde. 15-18 yaş aralığı için; kasten öldürme, nitelikli cinsel istismar, yağma ve terör suçları bakımından ceza sorumluluğunu tam kabul etmek zorundayız. Yaş küçüklüğüne bağlı indirim uygulamak burada çocuklarımızı korumak anlamına gelmiyor çünkü burada bir de karşı tarafta bir mağduriyet var, mağduru da gözetmek zorundasınız ki kamuoyunda birçok olayda olduğu gibi, bu Minguzzi davasında, Ankara'da görülen Hakan Çakır dosyasında olduğu gibi artık bunlar o kadar özgül bir hâle geliyor ki cinayet işleyen çocuklar sosyal medyada güler poz veriyor, bir başka çocuğun kulağını kesip bunu paylaşıyorlar yani suçu eğlenceli ve prestijli bir alan olarak içselleştirerek gösteriyorlar; bu da diğerlerine örnek teşkil ediyor hâlihazırda. Bizim bunlara engel olmamız gerekiyor. Bunlara nasıl engel olacağız? Tabii ki çocuklar bizim çocuklarımız, amacımız onları topluma kazandırmak ama pamuklara sarıp koruyarak değil. 15-18 yaş aralığını; günümüzde, gelişen internet çağında, bu kadar sosyal faaliyetler içerisinde 15-18 yaş aralığını algıda çok faydasız değerlendirmek doğru değil, onların algıları çok daha açık yani yirmi yıl önceki 15-18 yaş grubu ile şimdiki 15-18 yaş grubu birbirinden çok daha farklı. O yüzden, özellikle bu grubu yaş çocuklarımızda TCK 31'inci maddede düzenlenen yaş küçüklüğüne bağlı indirimlerin uygulanmamasını önemle isteriz.

12-15 yaş ve 15-18 yaş arasındaki süreli hapis cezalarındaki -biraz önce anlattım sizlere, önemli, nitelikli suçlarda bir de süreli hapis cezaları var- indirim oranlarının da yeniden değerlendirilerek ki indirim oranlarının düşürülmesini çok fazla uygun görmüyoruz çünkü burada...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Savcım, bir şey sorabilir miyim? Burada suçun mahiyetine bakılmaksızın mı uygun görmüyorsunuz yoksa kategorik olarak mı uygun görmüyorsunuz yani bu yaş grubuna, her ne suç işlerse işlesin mi yoksa biraz evvel hocamın ifade ettiği, işte cana kasit, gasp... Bir de ne dediniz Kıymetli Hocam?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Yaralama.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yaralama mesela, o kategori için mi yoksa...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Başkanım, hocamızın ifade ettiği gibi, o kategoriden yani kasten öldürme, nitelikli cinsel istismar, yağma, terör suçları, bunlar nitelikli suçlardır. Kasten öldürme ile bıçakla yaralamayı tabii ki aynı tutmamız mümkün değil. Şimdi, bu suçlarda indirim oranlarının yaşa bağlı olarak uygulanmaması gerekmekte çünkü çocuklarımız da bunun artık bilincine varmalı. Diğerleri ise "sürelî hapis cezaları" dediğimiz daha basit cezalar; hakaret dosyaları, tehdit dosyaları, bıçakla yaralamalar gibi birçok, sayabileceğimiz nitelikte suçlardandır; bunlarda da indirim oranlarını yeniden değerlendirerek biz indirim oranlarını aşağı çekmeliyiz yani çok fazla bu suçlarda indirim uygulanmaması yönünde kanaatimiz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu indirimleri söyler misiniz her iki kategoride de.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sayın Vekil, bunlar yaş küçüklüğü sebebiyle madde 31'de ayrıntılı düzenlenmiş. Buradan ayrıca okumamı ister misiniz?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "15-18" ve "sürelî hapis cezaları" dediniz, ikiye ayırarak dediniz. Bunlarda...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Şimdi, bizim Türk Ceza Kanunu'muzdaki düzenlemeye göre -madde 31'den bahsediyorum- fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmamış olan çocuklarımızı ayrı tutuyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Onların yok zaten.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Bunlarda ceza sorumluluğu yok zaten; bu kişiler hakkında ceza kovuşturması da yapılamaz, sadece çocuklara özgü güvenlik tedbiri. Nedir o? 5395 sayılı Yasa'yla uygulayacağımız güvenlik tedbiridir. Fıkra (2)'de, fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş olup 15 yaşını doldurmamış olan çocuklarla ilgili düzenlemelerimiz var. Bunlarda da biz farik mümeyyiz raporları alıyoruz soruşturma aşamasında yani bu çocuğumuz işlemiş olduğu suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabiliyor mu, yeterince davranışlarını yönlendirebiliyor mu; bu hususlar gelişmiş mi, bunlara bakılıyor. Diyelim ki gelişmemiş, bu durumda bu çocuklarımızın da cezai sorumluluğu yok. "Farik mümeyyizlik" dediğimiz raporlar bu raporlardır. Eğer ki bu çocuklarımız işlemiş oldukları suçun anlam ve sonuçlarını yeterince algılayabilecek düzeydeyse, bunlarla ilgili de bu kişiler hakkında suç eğer ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiriyorsa; örnek olarak kasten nitelikli adam öldürme diyelim, bunu gerektiriyorsa on iki yıldan on beş yıla kadar, müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir yıla kadar hapis cezası yani indirim dediğimiz bunlardır. Bunlar yetişkinlerle aynı usuller değildir; bunlarda çocuğun algılama yeteneği geliştiği takdirde -12-15 yaş grubu arası için söylüyorum- bu şekilde ciddi bir indirim oranı var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - O on beş senenin on beş senesi de cezaevinde geçmiyor, bir güne iki gün sayılıyor.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Tabii, şimdi İnfaz Yasası çok başka zaten.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İnfaz Yasası yani şöyle: Mesela Atlas Çağlayan'ın katili üç beş sene yatıp çıkacak yani. Bu, çok şey yani..

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - İnfaz Yasası başlı başına bir sorun.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hem İnfaz Yasası hem indirimlerden gelen bir beslenmeyle kamu vicdanını çok yaralayan bir durum çıkıyor ortaya çünkü 14 yaşında ama gayet de cinayete mahir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Normallerinin de çıkması, İnfaz Yasası'nı dolanması suretiyle onlar da çok yararlanıyorlar ama! 5 bin kişi çıkardık, 5 bin kişi de yolda Allah'a şükür! Ayrı bir şey, ben hani, şey için...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama büyükler için de bu değerlendirilmeli.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - İnfaz Yasası başlı başına zaten herkes için problem, çocuk için değil sadece.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, katılıyorum.

Buyurun, lütfen devam edin Pinar Hanım.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Sayın Başsavcım, siz bu indirimlerin azaltılması gerektiğini mi öneriyorsunuz?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Evet, yani, biz, bu yaş grubu, bu nitelikte suçlar işleyen çocuklarda indirim oranlarının bu kadar aşağıda uygulanmaması gerektiği kanaatindeyiz. Evet, çocuklarımız, konuşmamızın başında da söylediğim gibi, onlar hepimizin evlatları, koruyup kollayalım, vatana, millete kazandıralım ama bu şekilde değil, pamuklara sararak değil; bu çocuklar bu suçun bilincine varmalılar.

Bakın, örnek olarak söylüyorum, geçenlerde Ankara'da yaşanan bir olaydan bahsediyorum. Memur bey çocukları getiriyor, 3-4 çocuk ve sürekli kamu malına zarar veriyor, otobüs duraklarının camlarını kırmak şeklinde. Bu çocuklar bunu 6'ncı kez tekrerrür hâline getirmişler ve çocuklar bunu bir oyun gibi algılıyorlar. Çocukta bu algı oluşmuyor bile, niye? Çünkü biz yasa gereği tekrerrürü uygulayamıyoruz çocuklara. Biz yasa gereği bu suçu anlatamıyoruz çocuğa, yapmış olduğunun suç olduğunu algılayamıyor çocuk. Burada algı kopuyor. "Ne olacak ki ifade vereceğim savcı beye, savcı hanıma; anlatacağım." diyor ve olayı bu şekilde tamamlıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mesela, ilk yaptığında onun tamiri ya da işte maddî hasarın karşılanması gibi bir yaptırıma tabi tutulsa en azından suç olduğunu fark edecek.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Aynen öyle. Bakın, burada da ebeveynlerin sorumluluğu ön plana çıkıyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ebeveyninin sorumluluğu burada, evet.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Çok kıymetli yani burada bir mağduriyet varsa ebeveynlerce bu mağduriyetin giderilmesi gerekiyor. TCK...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bunu gidermesi gerekiyor. Akran zorbalığında da bu olabilir mesela, okulda bir zorbalık yapıyor, ebeveyne bir yaptırım olsa, emin olun, o ebeveyn çok daha kontrollü olacak yani.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Kontrollü olur çünkü her aile en azından çocuğunu korur, kollar. Bu, sadece devletin koruyup kollamasıyla oluşacak bir şey değil.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Orada da hocam ne diyecek ceza hukuku anlamında, o da önemli.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, suçun şahsiliği ilkesi var ama bunun örneklerini, başka ülkelerde 18 yaş altı çocuklar için örneklerini gördük.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Belki cezai bir yaptırımdan ziyade bir sorumluluk olabilir.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Olabilir, mesela para cezası olabilir.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Yani Borçlar Kanunu'nda zaten bir düzenleme var ama onun geliştirilmesi...

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - İdari bir şey olabilir.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani çocuk edilgen olunca bari, hiç değilse ebeveyn bir yaptırıma şey olsun çünkü çocuğu suçtan ari görüyoruz ya sistem olarak yani ben buna katılmıyorum da.

Lütfen, devam edin.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Biz bu hususu -burayla bağlayalım en azından- Türk Ceza Kanunu'nun 233'üncü maddesinde ebeveynlere sorumluluk atfederek düzenlersek bu noktada çok daha başarılı bir çalışma oluşur diye düşünüyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben de katılıyorum.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Bunun haricinde, TCK 31'le ilgili, bu düzenlemelerle ilgili sormak istediğiniz herhangi bir şey yoksa biz TCK 31'deki indirim oranlarını çok fazla buluyoruz, uygun görmüyoruz.

Onun haricinde, izninizle, TCK 58'deki tekerrür hükümlerine değinmek istiyorum. Bizim Türk Ceza Kanunu'nun 58'inci maddesinde de tekerrür hükümlerimiz mevcuttur. Biz bunu uygulamayla entegre ettiğimizde şöyle bir uygunsuzluk ortaya çıkıyor: Biraz önce size bu otobüs camlarını kıran çocuklarda da anlattığım gibi, 15-18 yaş aralığındaki çocuklarımız için tekerrür hükümlerinin düzenlenmesinde fayda var çünkü çocuklarımızdaki suç algısı bu şekilde oluşmuyor, oluşması da mümkün değil. Çocuk bu suçu 6 defa da işleyebiliyor, 7 defa da işleyebiliyor, defaatle işleyebiliyor; sonra ne oluyor? İşte biraz önce de bahsettiğim gibi, bazı aileler ve çetelerin elinde bu çocuklar âdeta suç çiftliklerinde yetişiyorlar, o çocukların gözünde o bir kariyer basamağı gibi algılanıyor. Şimdi, bazı çocuklarımız da var ki kimsesiz çocuklarımız; cinayet işlemek, gasp, uyuşturucu ticareti, hırsızlık, bunlar birçok çetenin eline düştüğünde çete içinde bir terfi gibi, bir gurur nişanesi gibi görülüyor. Bunların önüne geçebilmek adına da tekerrür hükümlerinin uygulanmasının faydalı olacağını düşünüyorum.

Tekerrürle ilgili sormak istediğiniz yoksa sosyal inceleme raporlarından bahsetmek istiyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sosyal inceleme raporlarımızın... Daha önce de mahkemelerimizde... Savcımız da yine bahseder ondan. Şöyle ki: Mahkemelerimizin hepsinde daimî uzmanlarımız vardı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı. Bunlar her mahkemede vardı. Şimdi artık onlar yok, mahkemelerimiz havuzdan bunu talep ediyorlar. O yüzden farklı farklı sosyal inceleme geliyor. Bir kere, sosyal inceleme raporlarının düzenlenmesi bir iddianame iadesi nedeni gibi algılanmamalı. Bu, uygulamada da çok fazla işimizi tikezletecek bir duruma neden olur çünkü sosyal inceleme raporlarının temel amacı, temel hedefi hâkime yol göstermektir. Hâkim onunla bağlı kalmamakla beraber sadece yol gösterici özelliğinden yararlanıyor. Biz bunu eğer soruşturma aşamasına alırsak bu sefer soruşturmalarımızda çok fazla dosya yığılması olacak ve savcılarımız için bu çok da efektif bir durum değil. O nedenle, SİR raporu alınmadan düzenlenen iddianamelerin iadesi CMK 134 kapsamında değerlendirilmemeli. Kaldı ki bizim zaten SİR raporlarıyla bağlantılı -savcılık olarak söylüyorum- herhangi bir durumumuz da yok.

Tekerrürden de bahsettik, 31'inci maddeden bahsettik.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Yani biraz daha açar mısınız; sosyal inceleme raporlarının hangi aşamada verilmesi gerektiğini söylüyorsunuz?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sosyal inceleme raporları mahkeme kovuşturma aşamasında alınabilecek raporlardır. Bu raporların önemi nedir? Bu raporlarımız, sosyal inceleme raporları sosyal uzmanlar, pedagoglar eşliğinde alınan raporlardır. Çocuğun ailesi, sosyal durumu, çevresi, okul durumu araştırılarak, detaylı bir araştırmayla hazırlanan raporlardır. Bunun savcılık için bir önemi var mı? Yoktur çünkü zaten biz iddianame aşamasında bunu değerlendirmiyoruz ama hâkimin takdir yetkisini kullandığı alanda önem arz ediyor hâkime bir yol gösterici özellik olarak. O yüzden, eğer siz bunu soruşturmaya alırsanız bu sefer soruşturmada dosyalarımız fazlasıyla birikir çünkü bu raporlar öyle bir haftada, on günde çıkacak raporlar değil, uzun vadeli raporlar; doğal olarak bu raporlar da bizi sekteye uğratır. Öyle değil mi Savcım?

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Yani sizin burada öneriniz bu raporların dikkate alınmaması şeklinde.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, hayır, soruşturma aşamasına bunu eklemeyin; mesela, bu bir iddianamenin iadesi olmamalı, bu alanı sadece hâkimlere tanınmalı. Mevcut durumu devam ettirelim, hani iade sebebi gibi algılamayalım.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Yani değiştirmek istediğiniz şeyi sordum, o yüzden.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Evet, iade sebebi gibi algılamayalım; bu, çok fazla dosyaların birikmesine, yığılmasına sebebiyet verecektir.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Yani "Değiştirmeyelim, bu böyle kalsın." diyorsunuz.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Tabii ki.

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Tamam, anladım.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sosyal inceleme raporları yine eski usulde kovuşturma aşamasında değerlendirilebilecek raporlardır; soruşturmaya, savcılığımızla, kolluğumuzla alakası yoktur.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani mahkeme sürecinde alınsın ve mahkemeye sunulsun, aceleyle getirilmesin; savcılığın sürecinde yani şu anda savcılığın iddianamesi bu yüzden geri mi gönderiliyor mesela?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, şimdiki uygulama aynen sizin dediğiniz gibi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ha, tamam.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Bunda böyle bir düşünce değişikliği, görüşü olduğunu algıladık. Böyle bir görüş yargılamayı gitgide uzatır, soruşturma aşamasında yığılmaya neden olur. Kaldı ki bu SİR raporlarının savcılıklarımızla...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Alakası yok.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Çok da önem arz eden bir durumu yok. Bu, tamamen hâkimin takdir yetkisiyle olan bir durum.

TCK 31'den, 58'den, yaşanan olaylardan bahsettik. Sayın Savcım da Ankara Adliyesinde sahada çalışan arkadaşımız. Kendisi de örneklerle size anlatmak istediklerini aktarsın. Sormak istediklerinizi tabii ki alabiliriz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun.

3.- Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangel'in, uygulamada karşılaştıkları birtakım eksiklikler ve sıkıntılar ile çözüm önerileri hakkında sunumu

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, sayın vekiller, Sayın Başsavcım, değerli basın mensupları ve misafirler; zaten Sayın Hocamız ve Başsavcım birçok hususa değindi. Ben sadece uygulamada karşılaştığımız birtakım eksikliklerle, birtakım sıkıntılarla ilgili hususlara değinmek istiyorum çözüm önerileri şeklinde.

Öncelikle, artık yeni deyimle Çocuk Bürosunda -Ankara Cumhuriyet çocuk suçluları; o tabir kalktı, biliyorsunuz, malum-görevlendirilen cumhuriyet savcısının; keza, çocuk mahkemelerinde görevlendirilen hâkimlerimizin; keza, bu aşamada çocukların ifadelerine katılan CMK veya özel müdafilerin, vekillerin; bunların çocuk hakları konusunda ve çocuklar konusunda belli eğitimler almalarının uygun olacağı kanaatindeyim çünkü herhangi bir eğitim olmadan direkt bürolarda görevlendirmeler olabiliyor. Diğer bürolar için çok önem arz etmese de bu büroda, malum, çocuklarımızın durumu belli; onların durumlarıyla ilgili daha hassas davranılması için bu bir ihtiyaç diye düşünüyorum.

İkinci olarak, aslında bizim suça sürüklenen çocukları koruma yönünde toplum olarak da bir çabamız var ama bunların -az önce de hocamızın ve Başsavcımızın bahsettiği gibi- adli mercilere herhangi bir olay intikal etmeden önce bu tip bir duruma düşmemeleri için gerekli tedbirlerin gerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gerek Millî Eğitim Bakanlığı gerek Sağlık Bakanlığı tarafından alınması ve korumanın bu aşamada daha önemli olduğu kanaatindeyim. Suç işlendikten sonra bir suçun bir mağdurunun da olduğu düşünülerek çocukları korumanın önceki aşamaya göre daha az dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum çünkü uygulamada gördüğümüz, karşılaştığımız çocuk tipleri, inanın, böyle kitaplarda okunan veya basından gördüğünüz çocuk tipleri değil. Çocuklar çok fazla suç işlemeye meyilliler, suç oranları çok artmış durumda; uyuşturucu kullanımı, basit başlayan suçlardan daha sonra daha ciddi suçlara doğru bir evrilme... Mesela Başsavcımızın bahsettiği olayda çocuklarımız daha sonra yağma suçundan tutuklandılar, otobüs durağının camlarını kıran çocuklar; hatta çocuklar gelip... Biz orada kendimizi çok âciz de hissediyoruz. 12-15 yaş grubunda olduğu için kamu malına zarar vermede, cezanın üst sınırı itibarıyla, 5395 sayılı Yasa'da üst sınırı beş yılı geçmeyen suçlardan dolayı tutuklama yasağı söz konusu. Çocuğun direkt "Savcım, bizi niye tutuklamıyorsunuz?" şeklinde, cezaevine girme yönünde bir talebi var. Az önce de Başsavcımızın ve hocamızın belirttiği gibi, çocuklarda artık cezaevine girme böyle, nasıl diyeyim, akranları arasında bir rütbe alma, bir üst seviyeye geçme gibi algılanıyor; bunu bir övünç kaynağı olarak değerlendiriyor çocuklar maalesef çünkü ceza infaz kurumlarında gerek tutuklama sürelerinin -az önce bahsedildi, malum, çocuklarımız için CMK'de normal tutuklama süreleri de yetişkinlere göre, yaş gruplarına göre; 12-15 yaş grubunda olanlara 1/2, diğerlerine 2/3 oranında uygulanıyor- hem tutuklu kaldıkları sürenin azlığı hem daha sonraki infaz aşamasındaki İnfaz Kanunu'ndan kaynaklanan genel hem 12-15 yaş grubunda olanlar için bir günün iki gün sayılması gerek denetimli serbestliğe ayrılma, cezanın belli bir miktarını yattıktan sonra açık cezaevi, daha sonra da denetimli serbestlik uygulanması nedeniyle topluma tekrar, çok çabuk katıldıkları için bu cezaevinde geçirdikleri süreler onlar için bir mağduriyetten çok bir övünç kaynağına dönüşebiliyor; bu anlamda bir sıkıntımız var. Bu durumda da tutuklama sürelerinin artırılmasından ziyade -biliyorsunuz, tutuklama, malum, bir önlem ama- özellikle ceza infaz sistemimizde cezaevinde biraz daha uzun süreli kalmaları konusunda yasal düzenlemeler yapılabilir.

Ayrıca, çocukların yaş gruplarına göre, çizgi filmlerden başlayan, daha sonra da dizi filmlerde, sinema filmlerinde şiddete özendirilme konusunda maalesef onları uyaran, etkileyen etkenler var. Bunların azaltılması için -RTÜK bağlamında olabilir, Basın Kanunu anlamında olabilir- gerekli yasal düzenlemelerin faydalı olacağı kanaatindeyim.

Bir de çocukların okula gitmeleri ve eğitimde devamlılıklarının sağlanması veya spor vesair kişisel gelişime yönelik aktivitelere yönlendirilmesinin de suça yönelmelerini azaltacağı kanaatindeyim, bunlara yönelik maalesef çok fazla bir şeyimiz yok. Denetimli serbestlik tedbirleri kapsamında bunlar her ne kadar uygulanıyor olsa da maalesef çok ciddi bir faydasını göremiyoruz; bunların biraz daha ayrıntılı yapılması olabilir.

Bir de çocukların, az önce Başsavcımızın da belirttiği gibi, hocamız "Sadece 15-18 yaş grubunda belli suçlar için ceza uygulanmaması." dedi ama genel olarak bence suça sürüklenen çocuklarda ilk defa suç işleyen çocuk ile birkaç kez suç işlemiş ve daha sonraki aşama olarak da suç işlemeyi alışkanlık hâline getiren çocukların ayrıştırılması gerektiği kanaatindeyim. Dolayısıyla mutlaka, yasal hem evrensel hukuk ilkeleri hem Birleşmiş Milletlerin sözleşmelerinin gerekleri olarak tabii ki çocuklarımız için belli oranlarda indirimler uygulayacağız ama ben mevcut şeylerin tekrar suç işleyen çocuklar yönünden azaltılması ve belirli bir sayıdan -tabii, o artık Komisyonumuzun, Meclisimizin takdir edeceği suç adetleri de söylenebilir- daha fazla suç işleyenler için tamamen indirim oranı uygulanmaması ve bu şekilde, az önce de belirttiğim gibi, suç işleyen çocukların hepsinin aynı kategoride değil de işlemelerine göre... Çünkü gerçekten bir defa suça bulaşmış bir çocuğumuz da olabiliyor, okulda kavga etmiş bir çocuğumuz da olabiliyor veya işte, hasbelkader başka bir şekilde dolandırıcılık -malum, bu IBAN numaralarının kullandırılması- şeklinde mağdur çocuklarımız olabiliyor. İlk kez suç işleyen ile bunu alışkanlık hâline getirenlerin ayrıştırılması gerektiği kanaatindeyim.

Bir de mesela, bazen çocuklar henüz herhangi bir suça bulaşmadan, bulaşabileceği yani ailenin çok ilgilenmediği vesair durumlarda veya ilk defa suça bulaştıktan sonra mahkeme kararıyla koruma ve bakım tedbirine hükmedilebiliyor ama bunlar etkin bir

şekilde uygulanmıyor. Mesela, o bahsettiğimiz olayda -bu, otobüs duraklarının camını kırma olayında- ikinci kez çocuklar geldiğinde, çocukların aile yanında bu suçu işlemeye devam ettiklerini öngörerek kurumda kalmaları yönünde bizim normal talimatımızla çocuklar yurda teslim edildi, daha sonraki aşamada mahkeme kararıyla "Yurtta kalma tedbiri." dedik ama bu çocuklar çok kısa sürede yurttan kaçarak tekrar aynı suçları işlediler ve az önce de söylediğim gibi, daha sonra yağma suçundan tutuklandı, daha ciddi suçlar işlediler. Bu da suçluların, bir kez suç işleyen çocukların tekrar suça bulaşmamaları konusunda bunların takipleri tabii, etkin bir şekilde denetim mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Bunların da malum, zaten gerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kurumlar olduğu için gerek Sağlık Bakanlığı danışmanlık tedbirleri vesair veya belli tedaviler yönüyle değerlendirilebileceği kanaatindeyim.

Bir de çocuklarımız için -az önce de Başsavcımız değindi- ebeveynlere de bir sorumluluk yüklemeye yönünde daha etkin bir şekilde bir düzenleme olması gerektiği kanaatindeyim. Mevcut kanunumuzda hani bunun hukuk ilkelerine aykırılık durumu da söz konusu değil. Zaten Borçlar Kanunu'nda, malum, bunların -18 yaşından küçük çocuklar- ailelerinin maddi sorumlulukları var. Tabii ki işledikleri suçlarda kamunun veya üçüncü şahısların, mağdurların uğradığı zararları aileleri karşılayacaktır maddi anlamda. Manevi olarak da aileler... Şu an TCK 233'üncü maddede düzenlenen "Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali" suçu, malum, takibi şikâyete bağlı bir suç. Bunun takibi şikâyete bağlı suç olmaktan çıkarılmasının ve ceza miktarı da biraz düşük, onun artırılmasının da ailelerin çocuklarının suç işleme yönündeki eğilimlerini biraz daha kontrol etmelerine, onları biraz daha kontrol altında tutmalarına ve tekrar suç işlemelerine engel olacağı kanaatindeyim. Zaten bu aşamada aileler söz konusu yükümlülüklerini ihmal etmedikleri takdirde zaten kurum tedbirini, kurumda bakım...

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Onu biraz açar mısınız, ne tür cezalar veriliyor? Yani çocuk ne yapınca aileye ne veriliyor?

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - O şöyle: TCK 233 aslında torba bir madde yani belli suça sürüklenen çocukla aslında ilgisi olan bir husus da değil, mağdur olması da bunun için yeterli. Mesela bir anne çocuğunun işte bakımını, banyosudur, giyimidir kuşamıdır, onu düzgün yapmıyorsa bununla ilgili de zaten aile hakkında işlem yapılabilir babanın şikâyetiyle veya baba işte işlerini karşılamıyor, çocuklara bakmıyor, orada burada geziyor gibi, bunlarda da olabiliyor ama aynı zamanda çocuklar, işte az önce Başsavcımızın ve hocamızın bahsettiği 12 yaşından küçük çocukların özellikle cezai sorumlulukları olmadığı için, mesela, onların işledikleri suçlarla ilgili, hani çocuk devamlı ailenin yanında suça karışıyorsa buna yönelik aile demek ki koruma ve gözetim görevini gerektiği gibi yerine getirmiyor anlamına gelmektedir.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Cezası nedir bunların?

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Cezası zannedersen bir yıla kadar hapis idi, düşük bir şey. Biliyorsunuz zaten, az önce hocamızın da dediği gibi "yatırı olmayan suç" kavramı literatüre girmiş durumda. Malum, belli bir miktarın altında olduğu için bu hemen hemen hiç ceza... Zaten ilk defa suç işlediyse erteleme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi yöntemler, tekrarında da ceza olsa bile bir yıla kadar hapis cezası.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Bir yıla kadar hapis cezası. Şikâyet üzerine yani bunu da kaldırmak gerekiyor yani şikâyetin dışında resen takip edilmesi gerekiyor.

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Daha etkin bir şekilde maddenin, aileye sorumluluk yükleyerek, gerek maddi gerek cezai anlamda sorumluluk yükleyerek... Tabii ki işlediği suçun cezasını bire bir vermiyoruz ama o çocuk hakkında gerekli koruma ve gözetim görevlerini yerine getirmediği için, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediği için yine kanunumuzun belli bir müeyyidesi var. O müeyyidenin daha artırılarak daha etkin şekilde uygulanmasının faydalı olacağı kanaatindeyim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Savcım, az önce şeyi söylediniz: "Ben bu otobüs duraklarının reklamlarını kıran çocuklarla ilgili koruma talep ettim, yurda yerleştirmeye ilgili."

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Tabii, yurda yerleştirilme.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şimdi, bu şeyi kendi kanaatiniz üzerine mi yaptınız yoksa herhangi bir inceleme raporu istediniz de mi yaptınız?

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Yok, yok. İnceleme raporu değil, şimdi, çocuk devamlı suç işliyor, zaten kolluk güçleri de çocukları bulmakta da teminde de güçlük çekiyor; "Evde kalmıyorlar, orada burada kalıyorlar, evden sık kaçıyorlar." şeklinde tespitler vardı. O konuda zaten, dediğim gibi, bizim Cumhuriyet Savcısı olarak talebimiz acil ve koruma ihtiyacı o an için. Daha sonra hâkim, mahkeme daha ayrıntılı bir inceleme yapıyor, uygun görmezse zaten "Aileye teslim." diyebiliyor. O şekilde bir yöntem...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çocuk Koruma Kanunu'ndan kaynaklanıyor savcımızın talebi, 5395 sayılı Yasa'dan.

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Bir de -zaten Başsavcımız değindi bu indirimlerle ilgili- son olarak, uzlaştırmaya tabi suçlar; malumunuz, yetişkinler için daha sınırlı sayıda, suça sürüklenen çocuklar açısından uzlaştırmaya tabi suçlarda çok fazla suç uzlaştırmaya tabi. Bunlarda, az önce hocamızın da dediği gibi, çocuklar aslında işlediği fiilin vahametinin farkında olmuyor. Hani çünkü ifadeye alıyoruz, daha sonra uzlaştırma bürosuna gönderiyoruz, oradaki savcı arkadaşlarımız uzlaştırmacılar atıyorlar. Aileler, avukatlar, taraflar bir edim karşılığı veya herhangi bir edim olmaksızın uzlaştıkları takdirde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilerek dosya kapanmış oluyor ve çocuk da işlediği suçun aslında çok farkında değil. Hani maddi suçlarda bu olabilir, birtakım suçlarda olabilir ama özellikle hayata karşı suçlarda ve kamu güvenliğine karşı suçlar yönüyle uzlaştırma kapsamından çıkarılmasının daha faydalı olacağı kanaatindeyim. Müsaadenizle iki örnek vermek istiyorum. Birincisi, bıçakla basit yaralama. Yetişkinler için uzlaştırmaya tabi bir suç değil ama çocuklarımız için uzlaştırmaya tabi bir suç ama çocuğumuz işte o basit yaralama eylemini zaten çok bilinçli yapmıyor, kavga esnasında bıçakla yaralıyor. Hani onun "basit" "ağır" diye bir ayrımı yok aslında, o tamamen aslında bir kaderin diyelim şansı, hani kendi şansı şahsın; basit bir şekilde yaralanıyor ama bunu, uzlaştırmaya tabi suç olduğu için uzlaştırma bürosuna gönderiyoruz malumunuz, çok farkında olmadığı için, benzer bir olayda bir kavgaya karıştığı

zaman yine bıçakla yaralama eylemini gerçekleştiriyor. Bu defa ilkindeki gibi şanslı olmayabiliyor, vatandaş çok daha ciddi, hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanabiliyor veya hayatını kaybedebiliyor bir anda; basit bir suç işleyen kişi, kasten adam öldürme gibi hem toplumda hem de ceza miktarı olarak yüksek bir suça karışabiliyor. Bir diğer örnek de kamu güvenliğine karşı suçlarda, 265/(1) kamu görevlisine görevini yaptırmamak için direnme suçu. Herhangi bir polisimize mesela mukavemet gösteriyor, o anda -uzlaşmaya tabi bu suç- onun aslında vahametinin farkında değil, daha sonra, bu defa birden çok kişiyle karşılaştığında veya daha farklı bir durum olduğu zaman, güvenlik görevlilerinin yaralanması veya daha ciddi sonuçları olan olaylara karıştığı zaman daha ciddi sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu anlamda, uzlaşmaya tabi suçlarda da biraz daha sınırlandırma yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Başsavcı Vekilimize ve Sayın Savcımıza.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Mahmut Koca, Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili Pınar Akdoğan ve Cumhuriyet Savcısı Mahmut Nedim Başarangel tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şimdi, sayın vekillerimizden görüş, soru, öneriler...

Sayın Ümmügülşen Öztürk Vekilimizin söz talebi var.

Buyurun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sayın konuşmacılara teşekkür ediyorum.

Ben bugün, kızım çocuk psikiyatri uzmanı oldu, onun için geciktim, sınavını bekledim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayırlı uğurlu olsun.

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Amin, sağ olun.

Orada da İstanbul'un büyük çocuk psikiyatri hocalarıyla da istişare ettik bu konuları. Mesela en son öğretmeni öldüren çocuk hastanede yatarken aile imza atıyor "Her türlü sorumluluğu alıyorum, öldürme dâhil." diye. Bu mümkün olmamalı yani ben kendim de çocuk doktoruyum, bir hastayı ailesi "Tedavi kabul etmiyorum." deyip atıyor ama burada başkasına zarar verme var, topluma, kamu düzenine zarar verme var. Mesela İngiltere'de çalışan bir hoca vardı yani yurt dışında da çalışmış bir çocuk psikiyatri profesörü "İngiltere'de böyle değil." dedi, "Doktor iki ay ile altı ay arasında zorunlu bırakabiliyor yani 'Bu çıkamaz.' diyebiliyor." dedi. Bir hemşirenin bile İngiltere'de beş gün hastayı tutma hakkı varmış. Yani bizim doktorlara bu hakkı yani böyle bir cezai müeyyide hakkını vermemiz lazım yoksa toplum ailelerin inisiyatifine kalmış. Daha önceki psikiyatristlerimizin de burada sunumunda geçti, suça sürüklenen çocukların yüzde 91'inin psikolojik problemleri olduğu tespit edilmiş yani bu çocuklar problemlili çocuklar, bunların tedavisinin sorumluluğunu ailelere bırakmak büyük hata diye düşünüyorum. Burada sizin düşünceleriniz nedir? Yani bu ailelerin sorumluluğunu arttırmak için ne tür cezai müeyyideler yapabiliriz ve bu konuda yani doktorların elini güçlendirmekle ilgili de fikirleriniz nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Soruları toplu soracağız, cevapları toplu alacağız, dolayısıyla not alabilirseniz çok kıymete geçer kıymetli hocalarım ve sayın savcılar.

Bir söz talebi daha vardı Onur Bey'den.

Buyurun lütfen.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sunumlarınız için ben de teşekkür ederim.

Şimdi, 15-18 yaş arası çocuklarda özellikle katalog tip bazı suçlarda, kasten yaralama, kasten öldürme, yağma, gasp veya işte, cinsel istismar suçlarında indirimin ortadan kaldırılmasını ya da hâkime bu yönlü bir takdir yetkisinin tanınmasını söylediniz, hem hocamız söyledi, hem Sayın Başsavcı Vekili ve Sayın Savcımız söyledi.

Şimdi, biz çocukların farklı bir infaz rejimine tabi tutulduğu, özellikle onarıcı adalet ve ıslah eğiliminin gözetilmesi gerektiği durumunu gözettiğimizde asıl amacının çocukların rehabilite edilmesi olduğu ortada ancak hem Birleşmiş Milletlerin bu yöndeki Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi hem de Lanzarote Sözleşmesi gibi metinler çocuğun yüksek yararını esas alıyor. Yine, Anayasa'mızın 41'inci maddesinde de devletin çocukları her türlü istismara ve şiddete karşı koruma yükümlülüğü olduğu düzenlenmiş, bu yükümlülük SSÇ'yi sistem içerisinde kaybetmemeyi de kapsıyor. Biz biliyoruz ki çocuklar ne kadar uzun süre cezaevinde kalırsa bunların rehabilitesi o kadar zorlaşıyor. Yine, kriminolojik bakış açısıyla baktığımızda sadece cezanın artırılması suçun oranında düşüşe mahal vermiyor. Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda çocukların daha uzun süre cezaevinde kalması onların yararına ya da toplum yararına bir sonuç doğurmuyor, dolayısıyla bizim bunun yerine, indirimlerin kaldırılması yerine, işte çocuğun topluma daha fazla kazandırılabilmesi için, indirim için takdir yetkisi tanımamız gerekiyor. Şöyle ki: İndirim kaldırma yerine alternatif olarak şunu düzenleyebilir miyiz -yani sizin bakış açınızı da öğrenmek istiyorum- örneğin "Evet, bu çocuk rehabiliteye uygun ve işlediği suçun karşılığı olarak -örneğin- eğitime tam katkı sunabiliyor, kendi psikolojik, pedagojik durumu daha iyiye gidiyor. Biz buna indirim uygulayabiliriz."i hâkim takdirinden çıkarıp da cezaevindeki uzman psikologların, pedagoğların ve sosyal hizmet uzmanlarının oluşturduğu bağımsız bir kurula verebilir miyiz? Bu daha iyi olmaz mı onarıcı adalet ve ıslah politikaları açısından?

Sayın Başsavcıya ve Sayın Savcımıza da birkaç soru sormak istiyorum. Örneğin -bütün her yerde bunu tartıştık, Sayın Başkanım dan o soruyu bekliyordum- sizce kolluğun ifade alması iyi olur mu yani soruşturmanın daha salahiyetli bir şekilde yürütmesine yol açar mı yoksa ihtisaslaşma adı altında özellikle çocuk savcılarının...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yönlendirmeden sorun ama.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Yo, kendi görüşümüzü de söylüyoruz ki tutanaklara geçsin.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hiç yönlendirmediğiniz zaten.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Latife ettim.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Yoksa, işte, orada bizim, adli görüşme odalarında, savcılık nezdinde ifade alma ve bütün soruşturma evrelerinin bu şekilde yönlendirilmesi o adaleti sağlamada daha mı etkin olur?

Yine, onarıcı adaletten söz ettik. İşte, çocuk savcılarının uzlaştırma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi gibi yetkilerini kullanma sıklığı ve başarısı hakkında gözlemlerinizi neler? Cezalandırıcı adaletten ziyade onarıcı bir modelin benimsenmesinde çocuk savcılarının inisiyatifi toplumun güvenlik algısıyla nasıl dengelenebilir?

Ayrıca, çocuk suçluluğuyla mücadelede genel soruşturma usullerinden ziyade çocuk odaklı ihtisaslaşmanın suçun tekerrürünü önlemedeki somut katkılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bunları şimdilik sormuş olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler.

Sayın Keleş, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Kıymetli Başsavcı Vekilim, Kıymetli Savcım, çok değerli Hocam; öncelikle sunum için gerçekten çok teşekkür ediyorum.

Ben aslında birkaç yerde de bu fikrimi ifade etmiştim ama tam yeri geldiği için burada da bu fikrimi tekrar ifade etmek istiyorum. Şimdi, tabii, aslında, hocam çok güzel sunumunu yaptı yani sorunu ortaya koyduk. Aslında sorun, birinci, önleyici tedbirler alınması. Mesela biz geçen hafta Antep'teydik ve Antep'te gerçekten iyi uygulama örneğiyle karşılaştık ve orada Sayın Valimiz vardı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yarın Fatma Şahin Bakanımız Komisyonumuzda sunum yapacak, onu da hatırlatayım.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Komisyonunda Sibel Hanım da vardı, Orhan Bey de oradaydı. İyi uygulama örneklerini gördük. Şimdi, aslında, baktığımızda, önleyici tedbirler için aile, okul, sokak ve sosyal medya; bu dört faktör çok önemli. Bunlar için de mesela Gaziantep'te önce risk haritası oluşturulmuş, ilin risk haritası oluşturulmuş; hangi bölgelerde, hangi mahallelerde problem var, bunlar tespit edilmiş. Nasıl tespit edilmiş? Burada aslında sağlık da önemli bir faktör. Aile sağlığı merkezi... Biliyorsunuz, bütün mahallelerinin aile hekimleri var. Aile hekimleri bunları kayıt altına alıyor. Burada gelen hastaların sıkıntıları ya da işte, darp vesaire, yine emniyet, yine muhtarlık, bunlar, İçişleri Bakanlığı, Aile Bakanlığı... Ve burada şu ortaya çıkıyor: Önleyici... Yani bu risk haritasını oluşturabilmek için kurumlar arasında da çok ciddi anlamda bir koordinasyonun olması gerekiyor. Eğer bu koordinasyonu sağlarsanız çok güzel bir risk haritası oluşturursunuz ve suçu önlemek açısından da bir ön tedbir almış olabilirsiniz. Bu gerçekten kıymetli. Bu koordinasyonu sağlamak lazım.

İkinci konu da suça bulaşmış olan çocuklarımızın tekrardan suça bulaşmaması için alınacak tedbirler. Bunlar için de aslında, benim özellikle üzerinde durmak istediğim konu -hocam da bahsetti burada- şu: Mesela bir çocuk suç işlediği zaman -kusura bakmayın, ben hekim olduğum için hukuki tabirleri, terimleri belki yanlış kullanmış olabilirim- bir suça bulaştığı zaman önce bir ceza infaz kurumuna götürülüyor ve hüküm belirlenene kadar da orada tutuluyor ve genellikle -Sayın Başsavcım, benim bildiğim- üç ay içerisinde de bu sonuçlanıyor ve hükmü belli oluyor. Hükmü belli olduktan sonra biz bu çocuğu nereye gönderiyoruz? Çocuk eğitim merkezlerine gönderiyoruz. Suçun niteliği ne olursa olsun hepsinin ortak gittiği yer aynı. Şimdi, baktığımız zaman, burada gerçekten çok ciddi anlamda sıkıntı var. Bir kere, şiddet nitelikli bir suç işleyen ile daha hafif bir suç işleyen aynı ortamda olması, aynı ortamı paylaşması gerçekten, o hafif suç işleyen çocuklar için bile bence çok sakıncalı. Bunları ayırt etmemiz lazım. "Ha, nasıl ayırt edebiliriz, ne yapabiliriz?" konusunda benim fikrimi söyleyeceğim. Ben akademisyenim ama üç yıl bir şehir hastanesinin başhekimliğini yaptım. Şehir hastanelerinde şöyle bir model var: Tutuklu hükümlü adli psikiyatri hastanelerimiz var yani şehir hastanesinin aynı kampüsü içerisinde müstakil tutuklu hükümlü adli psikiyatri hastanesi ve yüksek güvenlikli adli psikiyatri hastanelerimiz var. Tutuklu hükümlü adli psikiyatri hastaneleri üçlü protokolle oluşturulmuştur; İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı. Yani konsept aslında tamamen bir cezaevi konsepti; infaz koruma memurları var, dış güvenliği jandarma sağlıyor ve içeride de sağlık ekibi var, sağlık ekibi de sağlıkla ilgili problemleri dizayn ediliyor. Şimdi, bu çocukları suçun niteliğine göre ayırt ettikten sonra bence kapalı cezaevine göndermenin de bu sorunun çözümü olmayacağını düşünüyorum. Bir kere -biraz önce sayın vekilim de söyledi- psikiyatrik açıdan suç işleyen çocukların yaklaşık yüzde 91'inin psikiyatrik problemleri olduğu ortaya konulmuş, bu birçok bilimsel çalışmayla da ortaya konulmuş bir sorun. Dolayısıyla biz bunları rehabilite etmeliyiz, evet, bir de tedavi etmeliyiz, bir de suçlarını çekmeleri gerekiyor. Dolayısıyla ben, suçun niteliğine göre, bu çocuklarımızın, kapalı cezaevine değil de tutuklu hükümlü adli psikiyatri konseptinde hastane kampüsü içerisinde oluşturulacak bir yerde bu çocukların hem cezalarını çekmesi hem rehabilite edilmesi hem de tedavi edilmesinin bunların bundan sonraki süreçte topluma kazandırılması açısından son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Aslında bu proje erişkinler için şu anda benim de içinde olduğum bir çalışma sonucunda bir protokolle oluşturuldu ve bu, şu anda Elâzığ ve İstanbul'da uygulanıyor. Bence bu projenin aynısını çocuklar için de uygulamamız lazım. Bu açıdan da faydalı olacağını düşünüyorum. Tabii, biraz önce Savcı Bey bir şey söyledi, benim de çok aklıma yattı aslında, dedi ki: "15-18 yaş yani üçüncü dönemdeki çocuklar için cezai indirim uygulanmasın." Evet, çünkü mağduriyet var, mağdur aileler de var ama bunu sadece bu 15-18 yaş için mi uygulamalıyız yoksa suçu tekrar, tekerrür eden çocuklarımız için de bu konuyu tekrar gündeme alıp ona göre bir değerlendirmek gerekir mi diye de benim de bir fikrim olduğunu söyleyebilirim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

Sayın Sibel Suiçmez Vekilimizin söz talepleri var.

Buyurunuz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de sunumlar için çok teşekkür ediyorum.

Hocamın zaten yapmış olduğu açıklamaların çoğuna, işte, nedenleri ve çözüm önerilerinin çoğuna katılıyoruz. İki hususta öneride bulundu; biri takdir yetkisinin hâkime verilmesi konusuydu, öteki de "Güvenlik tedbirlerini de çeşitlendirmeliyiz." dediniz. Bunları biraz tartışılabilir bulduğumu söylemek isterim ama özellikle alanda hizmet veren hem Sayın Başsavcı Vekilimizin hem de

bizzat alanın içinde olan Sayın Savcımızın sunumlarına baktığım zaman, güzel sözler söyledikten sonra geri kalanının sadece cezalandırma yoluyla suça sürüklenen çocukların suçtan arındırılabilceği gibi bir düşünce bana geçti, hiç hoşlanmadım. Yani, özellikle Sayın Başsavcı Vekilimiz iki kere üst üste "Suçlu çocukları pamuklara sarıp koruyacak hâlimiz yok." dedi. Burada kimse, bırakın çocuğu, suç işleyen bir insanın cezalandırılmadan bırakılmasını tasvip etmez zaten çünkü çok iyi biliyoruz ki zaten ceza hukuku o güvenlik ile ceza arasındaki dengeyi çok hassas bir biçimde sağlamak zorunda olan bir disiplin. Dolayısıyla...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama sistem pamuklara sarıyor biraz Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla, buna karşı yaptığımız eleştirilerin... "Suçlu kişileri pamuklara sarıp sarmalayalım, onlar suç işlemeye devam etsin." diye algılanması hiç hoş olmaz, onun altını çiziyim. Elbette ki çok büyük mağdurlar vardır, onların acısına da biz katılıyoruz, acılarının azalmasını istiyoruz. Elbette ki suça karışan her insan da cezalandırılmalıdır ama sayın hocam çok güzel söyledi; bizim çocuk adalet sistemimiz dünyada örnek gösterilecek bir adalet sistemi içerisinde, büyük bir bölümü de sizin iktidarınız döneminde yapıldı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Devriiktidarımızın iftihar tablosu.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla, şimdi bunu görmezden gelecek şekilde, alanda çalışma yapmış olan meslektaşlarımızın söylemleri beni çok irite etti, bunu söylemek isterim. Benim burada beklediğim mesela şuydu: Neyi eksik yapıyor cumhuriyet başsavcıları? Nerede eksiklik var? Yani, şimdi, yine Başsavcı Vekilim dedi: "Elbette ki çocuğun üstün yararı, mümkünse cezalandırılmadan, özgürlüklerinden alıkonulmadan tekrar sistemin içerisine entegre edilebilmeli. Koruyacak bir sistem oluşturmalıyız, koruyacak olan da biziz." gibi bir şey söyledi ama sizin bu bakış açınızdan onları koruyacak hiçbir şey çıkmaz, öyle bir his geçtiğini üzümlere ifade edeyim çünkü keşke verilerle konuşabilirsek. Elbette ki uzlaşma da tartışılabilir, hangi nitelikler girsin, girmesin ama mesela, elinizde uzlaştırmayla ilgili bir veri var mı, çok merak ediyorum. Uzlaştırma yapılan ve tekrar suç işleyen çocuk sayısı var mıdır? Varsa, mesela, bunu bize verebilirseniz çok kıymetli olur, çok değerli olur. Dolayısıyla, baktığınız zaman, "İndirimler kaldırılın." çok kolay bir yöntem yani, bu olabilir, dünyanın başka ülkelerinde var ama hepimiz biliyoruz ki aslında bizim Ceza Kanunu'muzdaki cezalar az değil, hani öyle gösteriliyor, "Kapıdan sokuyoruz, arkadan çıkıyor." falan değil ya da çocuklar hiç hapse girmiyormuş gibi bir hava yaratılıyor buralarda, öyle değil ki yani. Yıllarca siz de bunun içerisinde bulundunuz yani, çocuklar hapsedilmeye giriyor Hocam yani siz dediniz ya, o hükümden sonraki olan...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İfrat ile tefrit arasında giden bir sistem var, ya girmiyorlar gerçekten ya da tekerrür edip edip yüz sene alıyorlar; gerçekten de bir sıkıntı var.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, çünkü...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani, biz, kimse...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çünkü Başkanım, o tekerrür ederken kimse müdahale etmiyor işte, problem orada.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kimse burada...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bir çocuk 20 kere suç işlemişse oturup devletin kurum ve kuruluşları...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şunu söylemek istiyorum...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - ..."Biz nerede hata yaptık?" diye düşünmeli.

Şimdi, cumhuriyet savcılıkları hakkında şöyle bir şey oldu: Mesela, kolluk makamları ya da savcılık makamları, ilk defa suç işlemiş olan çocuklara zaten hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verecekler diye, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına veya müdürlüklerine bilgi bile verilmiyor diye söylüyorlar. Şimdi, mesela, savcılık tarafından bu bildirimlerin yapılması sizce daha verimli, daha doğru bir sonuca neden olabilir mi? Ben yine hayret içerisinde kaldım, isterdim ki Sayın Başsavcı Vekili...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - SİR alımını keşke Cumhuriyet Başsavcılıkları... O yüzden sordum size, siz bir hassasiyet göstermişsiniz ve şeye alınmasını demişsiniz. Keşke aslında her olay tek tek değerlendirilse ve her çocuk için ta soruşturma aşamasında SİR raporu alınabilse belki gelecekte suça karışacak birçok çocuğu engelleyebiliriz ama herkes kolaylık... "İşimiz artacak." diyor Sayın Başsavcı Vekili.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tam aslında öyle olmadı da...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Artsın, işimiz ne zaten? Yani işimiz zaten çocukların suça karışmasını önlemek ilk başta. Dolayısıyla...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sayın Vekilim, bizim burada anlatmak istediğimiz işimizin artması değil, biz zaten bu işi yapıyoruz. Mesele SİR raporlarının soruşturma aşamasında savcıya çok öncü bir yol göstermediğidir, bunlar kovuşturma aşamasında hâkimin takdir yetkisini kullanmasında bir yol göstericidir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Onu biliyoruz ama...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Başsavcım, siz daha sonra sonra toplu cevap verirsiniz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Tabii, tabii...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben bir şey söylemek istiyorum...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani şunu mu demek istiyorsunuz...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sibel Vekilim, bir şey söyleyebilir miyim...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Savcılıklarda soruşturma aşamasında bizim yapacağımız çok bir şey yok bu çocuk için." mi demek istiyorsunuz?

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, asla.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, bir şey söyleyebilir miyim...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yoksa "Şu konumuz eksik, şu konuda bize ek yetki verilse çok daha iyi bir hâle getirebiliriz buradaki sistemi." diyebileceğiniz bir yer varsa bunları duymak isterim. Eksiklikler nedir? Mesela, şey çok iyi, bir havuz oluşturulmuş, bu havuzdan gelen arkadaşlar raporları hazırlıyor ve bunların olumsuz etkisi görülüyor. Bu konuda bir görüş bildirdiniz, bu çok değerli bir görüş ama ilk başta engellemeli diye düşündüğümüz için savcılık makamının ben çok önemli olduğunu, kolluk makamlarının

önemli olduğunu... Ki o yüzden zaten işte çocuk büroları kuruldu, çocuk savcılıkları oluşturuldu. Dolayısıyla gönlüm isterdi ki keşke yetkilerinizin daha artırılması, eksik nerelerde, daha çok savcıya mı ihtiyaç var, daha çok kolluk gücüne mi ihtiyaç var; bu konularda eksikliklerinizi dile getirmenizi ben çok isterdim.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Biz yasal düzenlemelerden bahsediyoruz. Biz kanun koyucu değiliz, biz uygulayıcıyız.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Başsavcım, daha sonra size söz gelince zaten cevap vereceksiniz ama...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Zaten o yüzden, öğrenmek için araştırma şeyi kuruldu.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Haklısınız ama şimdi usulle ilgili bir şey söylemek istiyorum.

Şimdi, burada birbirinden kıymetli, hem sahadan tecrübeyi aktarmak üzere savcılarımız var hem akademisyenimiz var.

Burası özgür bir tartışma...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O özgürlük benim için de var canım yani... Ben de eleştiri yapıyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayır, bir şey söyleyeceğim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Susun demedik.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Burası özgür bir tartışma platformu ve bilimsel veriyle, sahadan gözlemlerle... Dediğimiz gibi, birçok nitel araştırma da yapıyoruz, nicel araştırma da yapıyoruz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir saniye... Lütfen bitireyim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz benim nasıl konuşacağım konusunda şey yapmayın yani aynı şeyi tekrarlamayın.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hayır, şöyle bir usulü...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ben onları dinledim yani... Niye böyle konuşuyorsunuz da demedik, üzüntülerimizi ilettik yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir kere, çok bağıırıyorsunuz. Hayır, şöyle: Şimdi, siz gelen bir misafire irite olduğunuzu söylerseniz fikrinden dolayı, onun bir sonraki cevaplarıyla ilgili bir tahdit koyuyorsunuz, onun özgür...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, hiç koymadım; gördüğünüz gibi çok iyi cevap veriyorlar.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Birbirimizin fikirlerinden irite olma özgürlüğümüz var fakat -ne derler-bunu birbirimize hissettirmek zorunda değiliz yani katılmadığınızı söyleyebilirsiniz. Sahada böyle bir sorun yaşıyorsa bunu iletmeli, buna biz katılırız ya da katılmayız; başka bir savcı da gelir, başka bir pencereden bakabilir.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Zaten sorunu dinlemek istediğimi ifade ediyorum ben.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Şöyle, Emniyet müdürlerimizde de aynı sıkıntı oldu, lütfen o tekrara düşmeyelim. Yani böyle bir azarlar...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, siz bana nasıl konuşacağımı öğretemezsiniz, kaç kere söyledik size.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Elbette ki öğretemem, bu yaşa kadar zaten...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O zaman bırakın, ben üzüntülerimi bir meslektaş olarak da ilettiğimi söylüyorum yani.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam, zaten öğretmek gibi bir iddiam yok.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, o baştan beri var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - O geçmiş bir mesele.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Dolayısıyla siz... Sorum şu: Cumhuriyet başsavcılıklarının ya da savcılıkların, kollukta soruşturma aşamasında, suçta sürüklenen çocukların suçta sürüklenmesini önlemede savcılık makamının daha etkin bir rol alabilmesi için şu anda bir eksiklik var mıdır, size başka yetkiler tanımlanmalı mıdır; bunu öğrenmek istiyorum.

Hakaret anlamında da konuşmadığımı anlamışsınızdır, meslektaşız sizinle.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, biz bunu asla hakaret olarak algılamıyoruz; herkes fikirlerini beyan ediyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hakaret değil de özgür tartışma platformu...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok yok, karşımda bir Başsavcı Vekili var; onun benim burada yüksek tonda konuşmamdan etkilenecek bir insan olacağını da düşünmüyorum.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, hiç, asla öyle düşünmüyorum tabii ki.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Elif Esen Vekilimizin söz talebi var.

Buyurun lütfen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ayrıca sunumlar için de çok teşekkür ediyorum, hem durum tespitleri hem de öneriler anlamında çok nitelikli konuşmalar vardı.

Şunu aslında görmüş oluyoruz diye düşünüyorum: Bir, ceza infaz sistemimizde bir iyileştirmeye ihtiyacımız var -bu belki hani yaşadığımız güncel zamanın da ruhunun gereği olabilir ya da yanlış uygulamaların sonucu da olabilir- bir de SİR raporları. Yani biz SİR raporlarının sadece şimdi sizin sunumlarınızda değil daha önce de farklı farklı alanlarda sorun olarak önümüze çıktığına tanıklık ettik. Keza sadece bu Komisyonda değil -Engelli Komisyonunun da üyesiydim- Engelli Komisyonunda da SİR raporlarının standartlaşması ve uzmanlar tarafından, farklı disiplinlerden uzmanların bulunduğu bir kurul tarafından da onaylanarak verilmesinin, objektif ve standart olmasının önemi üzerine düşündük. Şimdi yine bunlar belki ana çatı sorunlarımız diye düşünüyorum. Önerileriniz de oldu. Bu Komisyon bu yasa maddelerinde mutlaka revizyon üzerine çalışmalı ve ilgili bakanlıklara da öneriler götürmeli, sadece rapor değil raporun uygulanabilir çıktıları da olmalı.

Evet, biz durum, ihtiyaç ve sorun tespiti yaparken ölçme değerlendirme sistemlerinden etkin bir şekilde yararlanmalıyız ama yine önümüze bir problem olarak çıkıyor, biz şeffaflıkla verilere ulaşamıyoruz, yeri geldiğinde biz de ulaşamıyoruz ve

bakanlıkların da bir kısmında o verilerden faydalanılmaya çalışıldığında yine sorunlarla karşılaşıldığına ya da farklı bakanlıkların aynı konu üzerine farklı veriler verdiği tanıklık ediyoruz. İşte yine bir sistem revizyonu karşımıza çıkıyor.

Tabii, aslında Komisyonunda bizim ilk toplantımız değil. Biz çok farklı kişi, kurum ve kurulları dinledik. Sonuçta aslında bakanlıklar arası bir eş güdüm ve koordinasyonun doğru veri okumayla, doğru strateji ve eylemlerin belirlenmesinin ve uygulanabilirliğinin de sağlanmasıyla çözüleceğini görüyoruz ve fakat bu çok zor yani bakanlıklar ayrı ayrı çalışırsa.

Suç bir sonuç, aslında siz sonuçla uğraşıyorsunuz ama bu sonuca gelene kadar, bunu bir merkez olarak düşünürsek gelene kadar koruyucu önleyici tedbirler olarak öncesi var, bir de suçun işlendikten sonra infaz ve rehabilitasyon sonrasındaki koruyucu önleyici tedbirler var. Yani buna hepimizin aslında ortak bir disiplin mantığıyla bakması gerekiyor; sadece siz değil, sadece Aile Bakanlığı değil, sadece MEB değil, sadece Sağlık Bakanlığı ya da Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Teknoloji Bakanlıkları doğrudan ilgili bakanlıklar değil.

Evet, bir suç işleniyorsa bu suçun aslında kökeninde eskiden sosyal çevre ve yoksulluk, yoksunluklar vardı, şimdi sosyal medya da eklendi buna. Ben şunu merak ediyorum: Yani biz aslında durumumuzu biliyoruz, geldiğimiz noktada suçun normalleştiği, normalleşmenin de ötesinde itibar kazandığı bir zamanı yaşıyoruz. Bunu eskiden filmlerde seyrederdik, hâlâ var Güney Amerika ülkelerinde; suçun çocuk yaşa indiğini ve çocukların bir suç mekanizması aleti olarak kullanıldığını, ne yazık ki bugün Türkiye'de biz bunu yaşıyoruz. Peki, nasıl önleyebiliriz yani bunu? Benim sorum Sayın Hocama: Siz yaptığınız araştırmalarda bununla yüzleşen ve çözüm üretebilen ülke gördünüz mü? Üretilen çözümlerde -dediğim gibi- öncesi ve sonrası var. Evet, ben sık sık cezaevlerinde dolaşan bir milletvekiliyim ve cezaevlerinde kadınlarla ve çocuklarla konuşuyorum. Kadınlarla konuştuğumda mesela kadınların doğrudan sorduğu şu: "Ya, biz burada eğitim alıyoruz ama çıktığım zaman ben aynı sosyal çevreye çıkacağım ve ben aynı şeyleri tekrar yaşayacağım. Ben nasıl iş bulacağım?" diyor bana. İşte en büyük sorun. Yani biz orada eğitimi verdik "Haydi, güle güle." dedik, bitti yani Adalet Bakanlığının sorumluluğu orada bitti. Peki, kimin sorumluluğu başlıyor? Yani biz, o zinciri doğru kurmadıkça, zincirin halkalarını doğru bağlamadıkça bu sorunlara çözüm bulamayacağız. Bu sorunların doğru çözümünü bir miktar da olsa -tam çözüm değil ama bir miktar da olsa çözüm- üretebilen var mı; ben bunu öğrenmek istiyorum sizden.

Sayın Başsavcı Vekilim, -genellikle bizim, Sibel Vekilimle görüşlerimiz örtüşür ama burada ayrıştık- ben hak veriyorum size çünkü siz objektif bir şekilde, gelen suçu savcılık olarak raporlamak ve o suçun tanımını yapmakla sorumlusunuz. Doğru bir SİR raporuyla, burada mutlaka, tırnak içinde, doğru, objektif ve hâkimi doğru yönlendirecek bir SİR raporuyla hâkimin suça bakıp çocuğun da sosyal çevresine ve kök sebeplere bakarak doğru kararı vermesi lazım.

Bir de ya, bu "suça sürüklenen" tanımına ben de çok katılmıyorum, hâlbuki, aslında çocuk benim için çok çok önemli, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de "Çocuk Hareketi" denilen bir sivil inisiyatifin kurucu fikir annesiyim, burada yanlış da anlaşılacak istemiyorum ama sonuçta "sürüklenen" dediğinizde sanki birisi itmiş de o çocuk zorunlu kalmış, yapmış gibi bir tanım var. Evet, öyle çocuklar vardır ama o suçu bugün bilerek işleyen hatta "İyi ki yaptım." diyen çocuklar, ebeveynleri, arkadaşları var yani bu çok önemli bir sorun. Biz bir tarafta çocuğu korurken bir tarafta da o çocukları, belki de asıl mağdurları korumasız bırakıyoruz. Bu da önemli bir problem. Şu var mı literatürde, bunu merak ediyorum: Suç işleyen veya suça karışan çocuk; suç işleyen, suça karışan ergen, nasıl yetişkin varsa çocuk, ergen ve yetişkin kategorisi uygulanan ülkeler var mı? Bir de bunu soruyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Elif Esen Vekilimize.

Fatma Serap Ekmekci Vekilimizin söz talebi var.

Buyurun lütfen.

FATMA SERAP EKMEKÇİ (Kastamonu) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli Hocam, değerli Savcılarımız; çok teşekkür ediyoruz sunumlarınız için.

Sorulmuş olabilir, belki ben kaçırılmış olabilirim ama 17'nci Toplantımıza kadar pek çok şeyi konuştuk, diversiyon modellerini de çok konuştuk, ben şunu merak ediyorum: Özellikle sosyal hizmet, psikolojik destek, rehabilitasyon konularında savcılıklarımızca yönlendirilen, bunun durumu, oranı nasıl, bu konuda bir protokol var mı, yoksa tamamen savcılarımızın inisiyatifine göre mi hareket ediliyor? Yani cezadan önce, cezalandırmadan önce elimizde yeteri kadar bu konuda done var mı, veri var mı, çeşit yani araç var mı; bunu merak ediyorum.

Yine, ikinci husus da çocuk müdafilik konusu çok önemli, bu konuda özellikle CMK avukatlarının, müdafilerinin dosyalara etkinliği sizce nasıl? Ya da savcılar ile müdafiler arasında çocukların daha iyi şartlarda korunması anlamında bir çalışma, ortak yol var mı, daha nasıl geliştirilebilir? Ben bu konuyu çok önemsiyorum kendim de bir avukat olarak.

Bir de -az önce aslında Elif Vekilim biraz bahsetti ama- kurumlar arası koordinasyonu çok konuştuk, hepsinin çok önemli paydaş olduğunu da konuştuk ama sizce savcılık makamı olarak özellikle yani "Bu çocuk risk altındadır." dediğimizde bu kurumların arasında lider kurum hangisi olmalı, hangisinin öncülüğünde sistem, yelpaze açılmalı diye düşünüyorsunuz; bunu merak ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Vekilim, çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Gizem Hanım'ın bir söz talebi var.

Buyurunuz lütfen.

GİZEM ÖZCAN (Muğla) - Ben de kıymetli sunumları için çok teşekkür ediyorum Sayın Başsavcı Vekilimize, Savcımıza ve hocamıza.

Şimdi, aslında sıkıntı şöyle: Son nokta bu yargılama aşamasına gelmesi yani öyle bir noktada savcılığa geliyor ki dosya, size intikal ettiği anda aslında pek çok aşama atlanmış oluyor, son hâliyle geliyor; orada da nasıl, ne yapabiliriz noktasından bir bakış açısıyla aslında bu, burada anlatılıyor fakat işte, bunun katmanlarına inmedikten sonra, önleyici kısmını çözümlemedikten sonra, biraz önce bahsedilen o bir arada, eş güdüm içinde çalışılması, bakanlıkların eş güdümlü çalışması noktası ötelendiğinde bir sıkıntı oluyor. Ben, iki noktaya şu anlamda katılıyorum yani çocuğun yaptığı fiili, gerçekleştirdiği eylemi anlaması bakımından çünkü "Bir oyuna benzetiyorlar bir süre sonra." dediniz, o kıymetliydi yani anlaması bakımından birtakım mahiyeti o önemli. İkincisi de savcıların

da özel eğitimli olması yani ihtisas mahkemelerindeki gibi. Bu ikisini çok kıymetli buluyorum. Benim buradaki aslında sorum ve endişem şu: Şimdi, ben de 2 çocuk annesiyim, bu noktada görüyorum, çevremdeki ebeveynlerin şu andaki en büyük sıkıntısı güvenlikle ilgili yani okula giden çocukların... Ama bu sadece akran zorbalığıyla ya da yaşlılarıyla ilgili yaşayacakları sıkıntılar değil, genel anlamda suça herhangi bir şekilde temas edebilmeleri bakımından. Ben şöyle düşünüyorum: Şimdi, ortalama 15 yaşında bir çocuk, bu anlamda, cezai anlamda bir yaptırımla ilgili -siz gerçi onunla ilgili net olarak, hani bir artırım değil de daha çok öncesiyle ilgili bir talepte bulundunuz, bu yapıcıydı- cezanın artırıldığını varsayalım, böyle bir tez üzerinden gidecek olursak bu noktada; şimdi, ben şöyle düşünüyorum: Bir çocuk var, 15 yaşında, diyelim ki bunun beş senesini böyle bir şekilde geçirdi -siz sahada direkt temas ettiğiniz için söylüyorum- 20 yaşında çıktı ve tekrar bu çocuğun önünde yaşayacağı sağlıklı yirmi otuz senelik bir ömür var ve toplumla iç içe olduğu böyle bir zaman dilimi var yani aslında kanun koyucunun ve yasa yapıcıların, mahiyette bu kalan yılları gerçekten o toplumda rehabilite olup topluma kazandırılma noktasında bir çabayla geçirilmesi endişesi var çünkü ne kadar yükselirse yükselsin, sonra tekrar toplumla temas edecek ve o sosyal çevre ve o dinamikler değişmediği müddetçe de aslında onu çok iyi algılamış olmayacak diye düşünüyorum. Bunun için şöyle bir öneriniz ya da şöyle bir modelleme, savcılık makamı açısından herhangi bir şekilde bir zorluğa sebebiyet verir mi ya da bunu nasıl düşünüyorsunuz? Şöyle düşünüyorum: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve tabii ki bu en son nokta açısından... Çünkü bizim onarıcı adaleti işletmemiz gerekiyor ya, burada çocuğun rehabilite edilmesiyle ilgili süreçlerde, sosyal güvenlikle ilgili, sosyal hizmet uzmanlarıyla ilgili süreçlerde de savcılar ya da ilgili hâkimlik kararı veren bir takip aşamasında, bir yandan da Adalet Bakanlığı olarak bu anlamda bir dahli olsa bunun savcılık makamına bir yükü mü olur, yoksa en azından ailenin, sosyal hizmetlerin denetlenmesi bakımından bir faydası olabilir mi yani böyle bir modelleme savcılık, savcı sayımız açısından mümkün mü? Çünkü mesela, Almanya'da örnekleri var; rehabilitasyon süreçleri, demokratik kitle örgütlerinde çalışılması -buna ilişkin de sunum aldı Komisyon- Almanya'da, bu şekilde onun çeşitlenmesi, verilen cezanın çeşitlenmesi yani güvenlik tedbiri açısından mümkün görünüyor. Böyle bir süreç modellense Türkiye özelinde buna ilişkin altyapı var mı, nasıl bir zorluk yaratır; bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkürler Sayın Vekilim.

Sayın Mustafa Köse Vekilimizin bir söz talebi var.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Çok teşekkür ediyoruz sunumlar için.

Bir detayı sormak istiyorum: Gerek hocamız gerek Başsavcımız ifade ettiler, 15-18 yaş arası belli suçlarla ilgili indirim öngörülmemesi ya da bunun hâkim takdirine bırakılmasını. Burada kasten adam öldürme, kasten yaralama ve yağma suçlarını zikretti hocamız fakat sanki Başsavcımız "katalog suçlar" dedi yani oradaki cinsel suçlar, terör suçları vesaire gibi. Orada bir birlikte düşünce var mı yoksa farklı mı düşünüyorsunuz; onu merak ettim, onu soracağım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Onur Düşünmez Vekilimizin de son bir sorusu varmış, daha sonra ben birkaç şey soracağım.

Buyurun lütfen.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Ben eksik bırakmıştım, şimdi ailenin cezalandırılması konusunda da birkaç şey söyleyelim. Şimdi, hem ailenin bir çocuk üzerinde koruyucu, kollayıcı bir tedbir alması gerekir hem de devletin bir yükümlülüğü var. Örneğin, aileyi burada cezalandırdığımızda devlet yükümlülüğünü nasıl ayıracağız ya da faturayı niye sadece aileye kesiyorsunuz?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Onu ben de soracaktım.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - İkinci sorum da şu: Eğer maddi bir cezalandırma yoluna gideceksek; örneğin, maddi durumu kötü olan bir ailenin çocuğunun işlediği suçtan dolayı çocuğa şiddet veya başka bir cezayla yaklaşmayacağını bir garantisi var mı? Aynı zamanda kanundaki kanuni eşitlik durumu da şöyle: Maddi durumu iyi olan bir aile bu sefer o cezadan hemen çocuğunu kurtarabileceği için de eşitliği zedeleyici bir pozisyon takınmaz mı?

Bunları sormak istedim. Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Cezalar çeşitlendirilebilir orada, sadece maddi ceza olmayabilir.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben de çok teşekkür ediyorum. Sayın vekillerimizin hem çok kıymetli katkıları oldu, bayağı da bir soru birikti.

Ben de hızlıca birkaç şey söylemek isterim. Şimdi, aslında hep veriye dayanmaktan bahsediyoruz ama cezaların da artırıldığı zaman işte, suçların engellenemediğine dair de böyle bütüncül bir veri yok elimizde yani evet, görüyoruz, genelde hapisneden çıkanlar bir daha suç işliyor, böyle bir durum var fakat böyle bütüncül tedbirleri aldık, cezaları da adil bir şekilde artırdık da sonra bunun çok büyük bir araştırmasını ne biz yaptık ne de başka bir ülke yaptı. Dolayısıyla bu biraz bana afaki kalıyor. Bir de ben şuna inanıyorum: Elbette ki cezanın 2 tane misyonu var ya da hukukun; bir, önleyici olmak; iki, adaleti tesis etmek. Bir şekilde çocuğu çok gaddarca öldürülmüş bir aileye ne diyeceğiz? Devletin yani o kişilerin, hani bir... Hocam çok güzel bir ifade kullandı, burada bir hak ihlali var; küçük de olsa, büyük de olsa bir hak ihlali var. Cana kasıt da en büyük hak ihlali. Bu hak ihlalinin bedelini devlet eğer cezasız bırakırsa bu aileye ne tavsiye edeceğiz yani mafyaya git diyeceğiz ya da kendin intikamını al mı diyeceğiz çünkü böyle doğal, insani bir refleks de var; anneler, babalar olarak hepimiz düşünelim, hepimiz anne babayız. Allah korusun, empati yapmaya bile korktuğumuz bir mesele kendi başımıza gelse ne diyeceğiz? Onarıcı adalet diyemeyeceğiz böyle bir suç için.

Bakin, biz geçen Gaziantep'teydik. Bir evlatla böyle derinlemesine görüşmelerimiz de oldu. Şey söyledi: "İşte motordan dolayı ben ceza aldım falan, bir sürü para cezası da aldım, motorum da çalıntı çıktı. Aslında ben onu parasıyla almıştım falan." Aslında, ben onu çaldığını anladım ama o kadar da temiz yüzlü, güzel bir evlattı ki fakat gerçekten bu hâlâ suça sürüklenen çocuk yani bir motor çalmak yani o gençlik heyecanı, o özenmeyle yapılacak bir şey. Biz bundan bahsetmiyoruz. "Ağır suç" derken birini kalbine 15 kere bıçak darbesiyle öldüren çocuğun da suça sürüklenen, yok frontal lobunun gelişmesini kimse bekleyemez yani öyle bir dünya yok, 25 yaşına kadar dürtüsellik devam ediyormuş, böyle bir dünya yok. Bir de siyahla beyaz kadar ayrı bir şey yani o kadar

ayrı ki beş yaşındaki çocuk bile o kadar korkunç bir cinayetin yanlış olduğunu idrak edebilir. Bu, işte "İdrak edemedi, şöyle oldu falan..." Ben bunlara katılmıyorum ve adaleti de tesis etmek gibi bir mekanizmasının da olduğunu düşünüyorum devletin. Dolayısıyla hani, bu konuda işte bazı suçlarda cezaları arttırmayı istemenin de ben çocuk haklarını çok... Yani çocuk haklarına hayatımı, eğitimimi adanmış bir insanım, çocuklarla da çok çalışıyorum. Bu, benim çocuk haklarına muhalif bir duruşumu sergilemiyor, ben -hocamızın da ifade ettiği gibi- bir şey yaptırımsız ve cezasız kalınca bunun aslında çocuğa zulüm olduğunu düşünüyorum çünkü o normlar değişmiyor çocukta; doğruyla eğriyi ayırma... Yani evde bile gerekirse azarlayarak ceza veriyoruz. Hani, bu pamuklara sarma meselesi de cinayet işlemiş bir çocuğa da, mahkemeye gelirken kıyamayıp ona bir kelepçe bile takamıyoruz; o anne orada ne hissediyor? Yani bu pamuklara sarmaktır, kusura bakmayın, ben böyle düşünüyorum, bunu özgürce ifade ederim ama bu yanlış bir fikir olabilir ama burası özgür bir platform, birbirimizin fikirlerinden de irite olmamalıyız, hepimiz bir noktaya taşındık, bu Komisyon başladığında ben de daha rijittim, siz de daha rijittiniz ama ortada bir yere geldik gerçekten; gidip çocuklarla konuştuk, burada birbirimizi dinledik, hocalarımızı dinledik farklı farklı görüşlerden. Bu özgür tartışma ortamına hani "İrite oldum." falan gibi şeylerle bence şey yapmamalıyız diye düşünüyorum çünkü birbirimize sınır koymak oluyor Kıymetli Vekilim yani sakın yanlış anlamayın, elbette ki sizin nasıl...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "İrite olmak." sözünü bir probleminiz mi var Başkanım?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yani benim var, benim konuşmamdan biri irite olduğunu söylerse ben bunu problem olarak görürüm, siz görmeyebilirsiniz.

Şimdi, gelelim asıl meselemize. Koruyucu ve önleyici tedbirlerin Çocuk Koruma Kanunu'nda tanımlı ve yapılandırılmış olmadığına dair daha önce bir sunum dinledik. Zannedirim, koruyucu tedbirlerin var da güvenlik tedbirleri tekrar o kanunun 5'inci maddesini refere ediyor ama yapılandırılmamış. burada büyük bir açıklık olduğunu düşünüyorum ben. Sizin şahsen bunu yapılandırılması konusunda önerileriniz neler olabilir? Bir, bunu sormak isterim.

İkincisi, suça sürüklenen çocuklarda çocuk savcısı sadece ifade alabiliyor. Bu sadece Türkiye'de uygulanan, aslında çok modern, iyi niyetle yapılmış güzel bir reform uygulaması fakat sahada ben bu işi çok çalıştım bu cinayetlerden sonra, özellikle Ahmet Minguzzi meselesinden sonra yani Emniyete falan da gittim, karakollarda da şeylerle konuştum. Polis dediğiniz de böyle doktoralı falan çocuk dostu insanlar bunu söyleyenler. Hani "Çocuk gelsin de biz onun ifadesini alalım." diyen insanlar değil fakat şunu söylediler: Yani bu ihtisaslaşmış bir alan olduğu için ve her suç için değil; işte diyelim ki korkunç bir cinayet işlenmiş, o anda böyle taze taze alacağın bir bilgiyi alamıyorsun, alsan bile kullanamıyorsun yani bir hükmü yok. Ancak çocuk savcısı intikal edene kadar belli bir süre geçiyor, avukatından çocuk ne söyleyeceğini öğreniyor, bazı şeyleri saklamayı akıl ediyor vesaire. Bundan dolayı gayet şeffaf ortamlarda, avukatın varlığında, kameranın olduğu ortamlarda bu tür, cinayet gibi ya da başka işte gasp ya da nitelikli katalog suçlarda polisin ihtisaslaşmış bürolarının ifade alma yetkisi olmalı mıdır, olmamalı mıdır? Ben "olmalı"yı düşünüyorum çünkü Avrupa'da var, her yerde var, bizde niye yok? Demek ki yani güzel bir şey denemiş ama bunun bazı yan etkilerini polis sahada yaşadığını söylüyor. Bu, polisi gerçekten çocuk düşmanı yapmaz çünkü konuştuğum polisi biliyorum, çocuk hakları için çalışan bir polis, bunu bana anlatan kişiyi de tanıyorum fakat bu konuda da elbette tartışmalıyız yani hemen olgunlaşmış bir fikre ulaşmış değiliz.

Gelelim hükmün açıklanmasının geri bırakılması meselesine. Bu da cezasızlık algısını çok besliyor anladığım kadarıyla. Bana birçok mektup geldi cezaevlerinden yani çok enteresan, bizim sistemimizde ifrat ve tefrit olduğunu ben anladım bu mektuplara bakarak. Diyor ki: "Keşke bu suça ilk karıştımda bana bir müeyyide uygulaysaydınız da ben bunu... Nasıl olsa salındım, salındım..." Hatta "HAGB" demiş. Ben bu ne demek dedim. Sonra anladım ki hükmün açıklanmasının geri bırakılması. "Hep HAGB aldım." diyor. Neticede çocuğa yüz sene bilmem kaç ay, o sene ile ay da ayrı hesaplanıyormuş yani toplam bir insanın ömründen kaç ömür ceza kesilmiş. Yani burada da bir enteresanlık var. Bu hükmün açıklanmasının geriye bırakılması da ne kadar hayra sebep oluyor, bunu da tartışmamız gerekiyor. İşte çocuğu koruyacağım derken başka bir cinayete sebep oluyorsun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - O bütün şeylerde var ama yani sadece çocuklarda yok.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, çocuklarda hükmün açıklanması geri bırakılabilir, güzel bir uygulama fakat yine bir yaptırım olsun; gitsin, bir sivil toplumda çalışsın, gitsin, bir hayvan barınağında çalışsın, gitsin, bozduğu yeri tamir etsin yani bir şey yaptı, karşılığında bir şeyi tamir etti; bunu savunuyoruz. Yani biz hem hükmün açıklanmasını geri bırakıyoruz hem de hiçbir şey yapmıyoruz, kendi âleminde çocuk ne yapıyorsa yapıyor.

Biz, biliyorsunuz, on birinci yargı paketinde çete suçlarını çarpı bir kat oranında artırdık fakat ben hukukçu değilim ama bu meselelerle uğraşınca, hukukçularla çok haşır neşir olunca ve konuşunca şunu fark ettim: Yani bizim hâkimlerimiz üst hadden ceza vermeye korkuyorlar çünkü istinaftan döneceğini biliyorlar bir şekilde. Siz çete suçunu bir kademe artırdığınız zaman çarpı bir katına yine o üst hadden vermeyecek. Hâlbuki çete suçu ne kadar korkunç, bir çocuğu çete için yani çeteye dâhil edip kullanıyor. Bunun hani bir kat artırılması mı, yoksa bana kalırsa 10 kat artsın bir çocuğu suçta istihdam ediyorsa bir çete, varsın 10 kat daha çok ceza alsın bana kalırsa. Hani bu çarpı birler falan çünkü ben bakıyorum, Gülden Coni mesela, Edirne'de katledilen bir evladımız; üst hadden vermemiş, kıyamamış faile çünkü biliyor ki istinaftan dönecek. Bu da çok saçma yani üst haddi demek ki biraz artırmak lazım ki ya da istinaftan dönme kriterlerini.

Bir de hocam, sayın vekilim diyor ki: "Bütün çocuklar hapisaneye giriyor." Yok, girmiyor. Bizim gittiğimiz yerdeki çocuklar; hepsiyle konuştukça ya tekerrür suç işlemiş ya hakikaten cinayet faili yani ağır suçların... Hocam doğru söyledi orada, hakikaten girmiyorlar yani öyle bir dünya yok. Eğitimevinde de yani...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Hırsızlıktan filan da giriyorlar, hiç bilmiyor muyuz yani?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sonuçta SİR raporuyla ilgili şöyle bir şey var: SİR raporuna binaen bir tedbir kararı alınacaksa, bunun için belli bir zaman geçtiği zaman, mesela çocuk 18 yaşını aşmışsa o tedbir kararı uygulanmıyor; bu yüzden acaba, Sayın Savcım, hani, sizin çalışmanıza dâhil edilmese bile paralel bir şekilde SİR raporunun orada hazırlanması zaman kazandırabilir mi? Çünkü SİR raporu da geciktiği takdirde... Bunu da aslında uygulamada karşılaştığımız bir hata gibi anlıyorum. SİR raporuna göre tedbir derhâl başlamalı, onun için illa da bir mahkeme kararı bence... Yani sosyal iyileştirmenin derhâl başlaması gerektiğini düşünüyorum, sosyal rehabilitasyonun. Ve artı, çocuk 18 yaşına gelse de madem bu çocukların 25 yaşına kadar frontal

lobları, korteksleri gelişmiyor, hâlâ dürtüsellik devam ediyor, 18 yaşından sonra da bu tedbir kararları bu çocuklara uygulanabilir bence yani böyle bir revizyon yapmamızı önerir misiniz?

Bir de "Devlet yurduna gönderdim." demiş Sayın Savcım. Bence çok güzel, tam bir onarıcı, adalete uygun bir tedbir almışsınız; devlet yurdunda, gitsin, devlet sahip çıksın fakat şimdi, çocuk haklarını koruyacağız ya, o çocukları, işte, devlet yurduna girerken arama yetkisi yok kurumda, hani, o çocuk bir yere kaçmasın diye muhafazalı bir yerde, "kilitlemek" kelimesini kullanmak istemiyorum çünkü çok negatif ama öyle bir yetkisi yok. Hani, çocuk haklarını koruyoruz ya -tırnak içinde- hâlbuki çocuk kaçıyor, sonra yağma suçuna gidiyor yani ifrat ile tefriti burada da gösteriyoruz. Yani bazen kendi çocuğumuza dışarı çıkmama cezası verebiliyoruz, doğru mu? Yani o yurttan da o çocuk, haklarını ihlal etmeden, gidip de işte uyuşturucuya bulaşmasın, yağma suçuna bulaşmasın, kız çocukları için fuhuş batağına batmasın diye bazı tedbirleri de şeye vermek lazım. Hani, biz "Koruyacağız." derken çocuğun hayatını mahvedecek kendimizce etik şeyler yapmış olabiliyoruz. Bu konulardaki fikirlerinizi sizden rica ediyoruz.

Söz sizde kıymetli konuklarımız.

Buyurunuz lütfen.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Teşekkür ederim.

Tabii, tüm bu konuları konuşmak uzun bir zaman alır; o yüzden, sizi sıkmaktan korktuğum için sadece bazı konulara ilişkin değerlendirme yapmak istiyorum. Vakit geç oldu, o yüzden bunları teker teker konuşmak gerçekten uzun zaman alacak.

Şimdi, konuşmamda söylemişim, tekrar vurgulamak isterim: Hukukçu arkadaşlar bilirler, ceza hukukunun çok temel bir prensibi vardır, "ultima ratio" diye bir prensibi vardır; bu, şu demektir: Ceza hukuku hukuk düzeni içerisinde sosyal problemleri çözmeye son çare demektir. Son araç olarak kullanmanız gerekir ceza hukukunu. O yüzden, hiçbir sosyal problemimizin çözümünde ceza hukukuna bel bağlamamalıyız, ceza hukukunu son çare olarak kullanmalıyız, diğer hukuk dallarının araçlarıyla amaca ulaşamadığımızda, çaresiz kaldığımızda ceza hukukunu devreye sokmalıyız çünkü ceza hukuku acıtırıcı bir hukuk dalı, üzücü, perişan edici, hayatları yıpratıcı bir hukuk dalı. Niye? Çünkü insanı polisin, savcının, hâkimin içerisinde çekiyorsunuz, infaz kurumuna sokuyorsunuz, üzüyorsunuz çok; o yüzden, bir alanı suç hâline getirmek de bir problem, kırk defa düşünmek gerekir. Bu itibarla, haddim değil ama Komisyonumuza da yegâne önerim, hakikaten, yoğunluğunuzu ve dikkatinizi ceza hukukunun öncesine çevirmenizden yanadır.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Önleme.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Evet, önleme... Çünkü ceza hukuku ancak bir suç işlendikten sonra devreye giren bir hukuk dalıdır. Amacımız suçu işletmemek zaten, çocuğu sistemin içine sokturmamak zaten. Zaten ceza hukuku ya da "suça sürüklenen çocuk" dediğimizde suç işlemiş artık o, ondan sonra biz onun bir daha suç işlememesi için uğraşyoruz; hâlbuki çocuklarımızın hiç suç işlememesini sağlamaya yönelik politikalarımızı öncelikli hâle getirmeliyiz; o yüzden, sosyal politikalar çok önemli, aile politikaları çok önemli, tekrar vurgulamak istiyorum.

Bir vekilimiz... İsimlerinizi aklımda tutamadım, o yüzden bağışlayın beni lütfen. Mesela kimi ülkelerde aile merkezleri var, bu merkezler çocuğuyla sıkıntıya düşen annelerin ve babaların müracaat ettiği devlet kurumları -sağlık, psikiyatri, psikoloji, insanlar da burada istihdam ediliyor- ve o çocuğun problemine birlikte çözüm arandığı yerler yani suçun işlenmesini önlemek için oluşturulan merkezler buralar. Bizim aile sağlık merkezi gibi yani hastalanınca gitmiyorsunuz, semptomlar gösterince yani bir tehlike geliyor, bu çocuk bir şeyi yapacak, hissediyorsunuz; okulda bir şey yapacak, sokakta bir şey yapacak, davranışları değişiyor. Bunun üzerine, siz tabii, anne baba olarak bunun uzmanı olmadığımız için gidip diyoruz ki: "Bize yol gösterin. Bu çocukla ilgili beraber ne yapabiliriz?" O yüzden, bence önleyici tedbirlere çok ağırlık vermek gerekir. Haddim değil ama Komisyonumuzun çalışmasını da buraya teksif etmesinin çok önem taşıdığını söylüyorum çünkü ceza hukuku alanı -orayı yapmak- hakikaten basit yani çünkü suç işlemiş kişi. Artık onu biz, yeniden, bir daha suç işlemeyecek hâle nasıl getirebiliriz?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Hocam, bu oturumda savcı ve siz, işte alanın yine bir akademisyeni olduğu için bu odakta konuşuyoruz. Çoğunluğumuzu rehabilitasyon ve önlemeye ayırdık, bu konuda müsterih olun lütfen.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Çok güzel, o zaman tekrar etmiş oldum, bağışlayın lütfen.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Estağfurullah.

Bu konuda rahat hissedin yani bayağı bir rehabilitasyon ve onarıcı hukuk, önleyici adalet; bunları çalıştık daha ziyade.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Şimdi, katılıyorum, bazı konuşmacılarımız söyledi, hakikaten adalet tesis edilmeli. Yani bu çocuk da olsa işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiğinin farkına vardırılmaz gerekir bu çocuğu bizim. Bunun yöntemi nasıldır? Çocuğun tabii ki idrak kabiliyetine, yaşına, anlayışına uygun bir tepkiyi mutlaka göstermemiz gerekiyor, bunu bulmamız lazım. Bunu hukuk sistemimiz işte birtakım yollar, tedbirler, koruyucu ve destekleyici tedbirler olarak öngörüyor.

Şimdi, 15-18 yaş arasındaki kişiler bakımından ben mecburi ceza artırımı olsun demedim zaten. "Hâkimin takdirine bırakılmalıdır." dedim ve hatta tüm suçlar bakımından da önermiyorum, sadece şiddet suçları bakımından önerdim ve burada da yine bir iç sınırlamaya daha gittim: Önerdiğim, yaşı, akli durumu vesair hususiyetlerini dikkate alarak hâkim indirip indirmemeye karar versin diye çok tedricî bir...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, Hocam, bir şey sorabilir miyim?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Buyurun Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mesela, son hadisenin faili 14 yaşında, bu kapsama girmiyor. Ona ne yapacağız? Yani Atlas'ın katili 14 yaşında. "15 yaşın üzerinde takdir yetkisi sunulsun." diyorsunuz ya fakat 14 yaşında da çok korkunç cinayet işleyen failer var.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Şöyle, Sayın Başkanım, şimdi, şuradan bakayım. Mesela, 14 yaşında suç işlemiş bir çocuğa bizim sistemimiz hangi cezayı öngörüyor? "Abasını mı öldürdü." dediniz?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Atlas'ın katili 14 yaşında. Onun alabileceği en yüksek had on beş yıl diye biliyorum. 15-18 yaşında da ağırlaştırılmış müebbetin çocuk yansıması yirmi dört sene.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Yani şöyle, ben...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Çok özür dilerim, sözünüzü kestim, ben de bir şey söylemek istiyorum.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Estağfurullah, buyurun.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Şimdi, yaş sınırlarımız şöyle: 12 yaş altı; 12-15; 15-18 yaş. Bunu değiştiremez miyiz? Yani niye böyle bir yaş ayrımı var, neye göre bu yaş sınırı aralıklarını yaptık? Neye göre 15-18'i üçüncü dönem olarak kabul ettik?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ya da 17 yaş üç yüz altmış dört günse, o da bir çocuk mesela.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Yani bir günü kalmışsa 18 yaşına, ne olacak?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Şimdi, şöyle, bence bunu bir psikiyatri bilimine sormak lazım. Hakikaten bu çocukların işledikleri...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Ben bir hekimim, böyle bir şey yok.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Şöyle hekimim...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben bir şey söyleyebilir miyim. Ya, tabii ki meselelerin ihtisas alanı sizin yani sizi dinleyeceğiz. Sanki Kıymetli Hocam "çocuk" kavramıyla ilgili bilgi statik kaldı. Yani hani o bizim çocukluğumuzdaki "çocuk" kavramıyla ve literatürle düşünüyoruz fakat bu dijital mecralar, dijital şeyler, işte bu sosyal medya o kadar hızlı değişti ve çağ birdenbire o kadar değişti, çağ dönüşürken "çocuk" kavramı da o kadar dönüştü ki sanki bu statik kavramlar bu dinamik kitleye şey yapamıyor, tam uymuyor olabilir mi ya da, öyle sorayım.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Evet, ben de katılıyorum kesinlikle, bir değişiklik gerekir mi yani?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Gerekir mi? Yani bunu bilmiyoruz, araştırıyoruz.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Yani dediğim gibi, mesela, bizim kanunumuzdan bu konuda çok daha esnek ülkeler var. Mesela, Almanlar 14 yaşın tamamlanmasına kadar kimseye ceza vermiyorlar, bizde 12 yaşın tamamlanması ceza sorumsuzluk yaşı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İngiltere 10 yaşı nasıl uyguluyor Hocam?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - İngiltere 10 yaş olarak uyguluyor

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ama 10 yaşta mesela, cinayet işleyenlere mi yapıyor sadece?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - İspanya 18 yaşından küçüklere hiç ceza vermiyordu fakat sonradan vazgeçti bu sistemden, 14'e çekti. Ülkeler de farklılık taşıyor, biraz iklime göre ve çocuğun o psikiyatrik durumuna göre yani işlediği fiilin anlamını, sonuçlarını kavrama yeteneği... Eğer şunu söylüyorsanız...

Dediğim gibi, psikiyatri bilimi ya da sosyal bilimciler buna karar verir. Çok sayıda günümüzün çocuğunu gözlemlediğimizde, bunların, artık, bizim çağıma göre, çevreyi gözleme ve bunlardan sonuç çıkarma yeteneklerinin daha erken yaşta geliştiğini, işlediği fiilin toplumsal anlamını, toplumda tasvip görüp görmediğinin farkına varmayı kendisine yönelen bu çevresel etkiler nedeniyle çok erkenden fark ettiğini, bizim gibi... Yani televizyonun tek kanallı olduğu, bazen hiç olmadığı, internet diye bir şeyin olmadığı çağda yaşayan -çocukluğumuzun geçtiği- kişileriz biz. Diyebilirsiniz ki: "Artık çocuklar böyle değil, çocuklar çok daha erken yaşta her şeyin farkına varabiliyorlar." Bu gözlemlenebilir, bu deneyimlenebilir ve sonra da denilir ki...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Çok hızlı öğreniyorlar.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama ergenlik yaşı da gittikçe 24'e çıktı bir yandan yani bunu nasıl açıklayacaksınız?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Üniversitede bir akademisyen olarak şu tespitime katılır mısınız bilmiyorum ama ben, mesela, 25 yaşındaki bir çocuğu 20 yaşındaki gibi düşünmek gerektiği kanaatindeyim. Öyle davranışlar sergiliyorlar ki bu sefer de bizim dönemimizdeki çocuklar kadar olgun ve oturmuş kişilikleri yok Sayın Vekilim yani böyle bir problemimiz de var. Ben herkese diyorum ki bir çocuk 30 yaşındaysa ona 25 yaşında muamelesi yapmak lazım, 25'se 21 yaşında muamelesi yani bizim nesle göre diyorum. Ben böyle bir çocukla karşılaştığımda... Çünkü hakikaten bizim çağımızın çocukları kadar hayatla iç içe geçmiş ve onu erkenden kavramış, sorumluluğunu idrak etmiş çocuk tipleri yok; sorumluluk duyguları yok, sadece tüketiyorlar ve sadece...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Hocam, aslında problem bence o değil. Yaş aralıkları birbirine çok yakın yani 12-15 yaş, 15-18 yaş.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Sayın Vekilim, dediğim gibi, onlar değiştirilebilir ama bunların sağlam verilere oturtulması lazım. Mesela, çok eskiden beri, eski Ceza Kanunu'muzda biz 2005'e kadar 11 yaşını doldurmuş çocuğun ceza sorumluluğu olmadığını kabul etmiştik, 2005'te bunu 12'ye çıkardık. Bu yaşlar değişebilir, artabilir, eksilebilir, baremler uzatılabilir. Dediğim gibi, bu tamamen kanun koyucunun takdirinde ve sahadan gelen çalışmalarla desteklenebilecek bir husus.

Dediğim gibi, kimi ülkelerde... Mesela, Almanlar 21 yaşına kadar "genç yetişkin" diye bir statü kabul edip başka sorumluluklar, başka yükümlülükler getirebiliyorlar yani ülkeden ülkeye farklılaşabiliyor çocuklara yönelik düzenleme şekilleri. Bu yapılabilir, bunda hukuki bir problem yok. Burada, bu yaş baremlerinin sınıflandırılmasında kanun koyucunun gözettiği husus psikiyatri biliminin verileri yani bize psikiyatri bilimi diyor ki: "15 yaşını tamamlamış olan bir çocuk henüz fiilinin anlam ve sonuçlarını kavrama yeteneği tam gelişmemiş bir çocuktur; hukuk, buna, buna göre muamele etsin." diyor, kanun koyucu da böyle bir düzenleme getiriyor bunu tespit etmesine bağlı olarak.

Şimdi, tabii -Sayın Vekilim söyledi- kurumlar arası iletişim çok önemli gerçekten. Dediğim gibi, bu ceza hukuku sorunu olarak en son düşünülmesi gereken bir konu; onun öncesinde gerçekten diğer bakanlıkların meseleyi ele alması gerekir. Önleyici tedbirler ve çareler üretmemiz gerekiyor, çocuğun bir şekilde suç işlemesini önlemek gerekiyor. Suçu işledikten sonra o çocuğu tekrar ıslah etmek çok zor, bunu biliyorum; yetişkin için de bu geçerli.

Mesela, şunu söylüyoruz biz: Aslında, tüm dünya hapisanelerin zorunlu kötülük olduğunu kabul ediyor yani tüm dünyada hükümlülerin hapisanede ıslah olmadığı kabul ediliyor fakat başka çare yok yani hapisaneden başka bir infaz çaresi yok, toplumdaki soyutlamanız gerekiyor bu kişileri ama...

Sayın Başkanım, ben demin de söyledim, bizim ülkemizde... Onlar bana Adalet Bakanlığının gayriresmî tekerrür oranlarına ilişkin verdiği verilerdir, resmî veriler değil ama şunu söyleyelim: Yabancı ülkelerde de tekerrür oranları çok yüksek, yüzde 35'lerde; bizim ülkemizde yüzde 50'lerde ama diğer ülkelerde de bu bir sorun yani tüm dünyanın sorunu.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Suça bulaştırmamak asıl mesele.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Tekerrür sorunu tüm dünyanın sorunu yani infaz kurumuna giren kişi ıslah olmuyor, çıktığı zaman tekrar o suçu işliyor. Bunları ne yapacağımıza yönelik herkes çareler üretmeye çabılıyor "Nasıl bir yöntem yapalım?" diye. Tabii, çocuklar bakımından bu çok daha hassas bir konu. O yüzden bizim sistemimiz bence çok esnek yani demin örneklerini verdim, infaz kurumuna bir çocuğun girebilmesi için ya öldürme gibi çok ağır bir suç işlemesi gerekiyor veyahut da en az işlediği suçun cezası, suç öldürme olmasa da 5'inci, 6'ncı defa tekrarında biz kişiyi cezaeviyle tanıştırıyoruz. Sistem ilk uyarılarını verse... Mesela, örnekler verdiniz, dediniz ki: "İlkinde hemen ben böyle bir uyarıyla karşılaşsaydım sonrakilerini işlemeyebilirdim." Gerçekten bu tespiti dikkate almak lazım yani biz ilk haksızlık yaptığında kişiyi ne kadar etkin bir şekilde uyarıyoruz, sistemimiz içerisinde ondan sonrakileri önleyecek nasıl bir etki, uyarı mekanizmamız var? Yoksa çocuklar "Serbest kaldık, suç işledik ama hiçbir şey olmadı." deyip hayatlarına kaldıkları yerden suç işleyerek devam ediyorlar. Mümkün olduğunca -dediğim gibi- polis, savcı, hâkim suç işledikten sonra devreye giriyorlar zaten, suçun işlenmesinden önce bunların devreye hiç girmemesi gerekir. Burada tamamen bence sosyal bilimciler, psikiyatristler, psikologlar gibi uzmanların devlet tarafından organize edilerek mahalle mahalle oluşturulacak merkezlerde çocuklara ve ailelerine yardımcı olmaları gerekiyor.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasından şikâyet edildi. Anayasa Mahkemesi iptal etti biliyorsunuz bu müesseseyi, Adalet Bakanlığımızın yetkilileri de burada ama sanırım tekrar ihya edilecek, öyle gözüküyor; niyet, fikir öyleydi fakat uygulamadaki önemli bir sorunu çözüyor ama şunu üzülerek belirtelim: Bizim müesseselerin kendisinde bir sorun yok, uygulama sorunumuz var. Mesela hükmün açıklanmasının geri bırakılması defalarca verilecek bir karar değil, bir defa verilecek bir karar. Mesela, kamu davasının açılmasının ertelenmesi bir defa verilebilecek bir karar. Yani eğer siz kişinin diyelim ki 5 tane suç işlemiş dosyası varsa bu kişiye artık HAGB vermemeniz lazım çünkü bir daha suç işlemeyeceğine kanaat getireceğiniz kişiye HAGB vereceksiniz. HAGB'nin mantığı şu: Bu adam hasbelkader yanılmış yenilmiş bir suç işlemiş, bu suç ömür boyu bu kişiyi takip etmesin, buna bir şans daha verelim demektir. Ama birisi suç işlemeyi alışkanlık hâline getirmişse durmadan HAGB verilemez zaten.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Verilmiyor zaten.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - O bir uygulama hatası olur Sayın Vekilim. Yani böyle bir...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bu arada başka suçlar da işliyor yargılama devam ederken, problem oradan çıkıyor. Bir kişinin nasıl 5 dosyası, 20 dosyası olur?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Ama onu hâkim düzeltebilir, hâkimin elindedir o veriler, bir kişinin 5 defa suç işlediği, dosyasında yargılandığı...

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Aslında Hocam, orada şöyle bir sorun da var: Sizin alanınız değil belki ama hükmün açıklanmasını geri bırakıyor, arada başka ufak tefek suçlar oluyor, sonra bu sefer hükmün açıklanmasında dosyayı ele aldığıda tekrar dosyayı ele almıyor, o da bir problem yani aynı hükmü açıklıyor.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Açıklıyor artık onu.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Aynı hükmü açıklıyor yani aslında orada bir takdir hakkının da bulunması lazım bana göre.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Orada takdir hakkı değil de eğer yükümlülüklerini ihlal ederek, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yönelik yükümlülüklerini ihlal etmişse cezanın infaz edilmemesine karar verebiliyor ya da başka bir cezaya çevirebiliyor hâkim cezayı ama suç işleyerek ihlal etmişse, yeniden suç işlemişse denetim süresi içerisinde artık orada hükmü açıklıyor, işlediği suçtan dolayı da tekrar yargılayıp ceza veriyor; böyle bir sistem var. Yani hükmün açıklanmasının geri bırakılması aslında ilk defa suç işleyen kişilere verilmiş bir imkân, onun adli sicilinin bozulmaması, topluma kazandırmak için getirilen bir müessese.

Tabii, Başsavcımız ve Savcımız beni bağışlasın ama sosyal inceleme raporunun ceza adalet sisteminin merkezinde olduğunu düşünüyorum yani sosyal inceleme raporları çok önemli bu sistemde, ceza adalet sisteminde. Savcılığımızın da mutlaka alması gerektiğini düşünüyorum çünkü biz hâkimin o çocuk hakkındaki... Yani 12 yaşını doldurmamış çocukla ilgili de biz bu kararı

verdiğimiz göre -güvenlik tedbiri kararı- çocuğun çevresini, ailesini bu rapordaki verilere göre öğrenecek ve hangi tedbirin çocuğa uygun olacağını da bu rapora bakarak verecektir. O yüzden belki sağlıklı değildir raporları yazanlar, inceleyenler, iyi uzmanlarımız yoktur ama ben ceza adalet sisteminin çok çok önemli bir enstrümanı olduğunu düşünüyorum SİR raporunun. Başka yani cevap veremediğim konular oldu mu bilmiyorum; eğer olduysa, atladıysam başışlamanızı isterim.

Şimdilik bu kadarla bırakıyorum.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Hocam, burada yoktum, bu yaş meselesini...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Efendim?

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - 15-18 yaş arası...

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Ona cevap verdim.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Ben o arada çıkmıştım, onu merak ediyorum. Kanaatiniz sadece o üç suç mu, sınırlı sayıda mı?

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Ya, benim kanaatim o, heyetiniz ona birtakım suçları ekleyebilir ama benim kanaatim şiddet suçları yani kriminolojik bir kategori olarak ben üçüncü dönem çocukların şiddet suçları konusunda hâkime çocuğun yaşamını, fiziksel durumunu, ruhsal durumunu gözeterek -yani mutlak değil gözeterek- takdir yetkisi verelim; bu kriterlere baksın, cezasını azaltsın veya azaltmasın. Yani şiddet suçları olarak benim kanaatimce bu yapılmalı, diğer suçlar bakımından mevcut durumun korunması gerektiğini düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Çok teşekkür ederiz, sağ olasınız.

MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ CEZA VE CEZA MUHALEMESİ HUKUKU ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. MAHMUT KOCA - Ben teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUSTAFA KÖSE - Sayın Başsavcım, Pınar Hanım, buyurun, söz sizde.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Sayın vekiller, konuşmamın başında da izah ettiğim gibi, çocuklar etkin bir şekilde korunmadıklarında çocuk adalet sistemiyle karşılaşılıyorlar. Çocuk adalet sistemi nedir? Kolluk, savcılık, mahkeme ve infazla sonuçlanan sistemdir. Bunu daha önceki konuşmamda da ifade ettim.

Sayın Vekilimizin dediği gibi, evet, 2 defa konuşmamda söylediğim gibi, çocuklarımızı pamuklara sarıp sarmalamayalım, bunu 3'üncü defa yineliyorum. Konumuz çocuk olduğu için, yoksa yetişkinler için de aynısı geçerli. Biz yasa koyucu değiliz, biz yasa uygulayıcısıyız yani önümüzde düzgün bir yasa olduğu takdirde uygulama bölümündeyiz biz sadece. O yüzden yasa koyucu olarak düzgün, kitap gibi bir yasa çıkaralım ki herkes korunabilsin çünkü her suçun bir de mağduru var. Hiç karşılaşmanızı dilemem ama biz her gün o mağdurlarla binlerce defa karşılaşılıyor. Gözleri yaşlı, içleri yanan o anne babaların feryadını, figanını, bunları göz ardı edemezsiniz. Tabii ki sadece çocuk için değil, konumuz çocuk olduğu için söylüyorum, her suçlu cezasını çekebilmesi ama şimdiki infaz sistemimizle bunu uygulayabilmek ya da yaşama getirebilmek mümkün değil. Benim burada, bahsinde geçtiğim mesele tamamen budur; evet, suç işleyen SSÇ'ler olsun, suç işleyen şüpheliler, sanıklar olsun, biz yargılama sistemi olarak hiçbirini koruma, kollama taraftarı olmadığımız için değil, zaten bizim çocuk adalet sistemimiz koruyucu ve destekleyici, öncelikle topluma kazandırma yönüyle; öncelikle topluma kazandırıyor sun ama her suçun bir de mağduru var, o mağduru da düşünmek zorundasın. İnfazı nedir? İnfazına geldiğinde doğru düzgün infazında yatar bir şey yok. Yani bir de burada mağdurun vicdanını tatmin etmek zorundasın. Gerek çocuklar olsun gerek yetişkinler olsun -konumuz çocuklar olduğu için bu şekilde değindim- hiçbir suçluyu pamuklara sarıp sarmalamamalıyız çünkü sistemimiz etkin ve yetkin olduğu takdirde biz bunları ıslah edebiliriz. Çocuklarımızda da yetişkinlerimizde de ıslah hukukunu geliştirmek zorundayız ama bizler sadece yargıyız, siz yargı... Yani üç erk vardır; yasama, yürütme, yargı. Yasa koyucu olarak sizlersiniz, hep beraber, bir Komisyon olarak çıkardığınız sonuçlarla bu yasalar şekilleniyor. Yasaları şekillendirirken siz bize yargı olarak sordunuz: "Sıkıntınız ne?" Biz size madde madde anlattık "31 sıkıntılı." dedik, "58 sıkıntılı." dedik çünkü biz bunları sahada yaşadığımız için dile getirdik. Şimdi, yasa koyucu olarak bunları düzenleyebilmeliyiz ama siz bize hep önleyici tedbirlerden... Biz önleyici tedbirlerin muhatabı değiliz, biz yargıyız; biz, olay olur, akabinde müdahale ederiz. Keşke bu şekilde olmasa da çocuklarımız önümüze gelmeseydi, biz de bunun taraftarı değiliz, hepimizin evladı var. Bu çocukları koruyup kollamak hepimizin görevi ama yargının görevi burada başlamıyor. Burada yürütmenin görevi çok önemli, burada ailenin görevi çok önemli, devletin görevi çok önemli. İşte "Aile ne kadar etkin olabilir." diyorsunuz. Aile eğitimin en temel noktasıdır. Ailelerimizi eğitelim, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ilişkilerimizi güçlendirelim. Bence her savcılıkta onların da birimi olsun, bunlar ücretsiz hizmet şeklinde olsun. O çocuklarımız oraya geldiklerinde bizim de içimiz parçalanıyor. Biz burada "Çocuğu idam sehpasında asalım." demiyoruz ki, yanlış anlıyorsunuz; biz yasayı uyguluyoruz, yasayı uygularken de yasa koyucu ne yaptıysa onu söylüyoruz. Başkanımızın da dediği gibi "Hâkimimiz üst sınırdan vermeye korkuyor." diyor. Doğru, korkuyor, o zaman bunu düzenleyelim. Hâkimlerimiz korkmasın üst sınırdan ceza vermeye.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Niye korkuyor, onu anlamıyorum; istinaf niye bozuyor bunu, onu anlamıyorum. Neden istinaf bozuyor? Şöyle dediler bana hukukçular, hâkimler: "Üst sınırdan verilen hemen hemen bütün şeyler bozulur." Nitekim Ankara'da bir doktor, biliyorsunuz, bir sürü küçük yavru köpeği sahipleniyor, köpekleri istismar ediyor, sonra öldürüyor; evinde çocuk pornosu bulunuyor, evinde çocuk kıyafeti bulunuyor. Üst hadde yakından hâkim ceza veriyor, istinaf bozuyor, yarı yarıya indi; ben bunu anlamıyorum mesela.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Şimdi, bu toplumsal bir sıkıntı aslında, bunu burada konuşmamız, bu kısa süreç içerisinde toparlayabilmemiz mümkün değil. Haklısınız da eğer bir yargı birimi üst sınırdan ceza vermekten korkuyorsa "Benim kararım bölge adliye mahkemesinden, Yargıtaydan bozulacak." diye bir korku algısı içerisindeyse zaten yargıda ciddi bir sıkıntı var demektir. O sebeple, yasa koyucunun net çizgiler belirlemesi gerekir ki -bizler yasa koyucuyuz- ona göre de işlemini tesis edersiniz ama infazın bu kadar etkisiz olduğu bir sistemde siz mağdurun kalbindeki o yarayı, o acıyı

çözemezsiniz; bu da çok önemli, bir de bu açıdan bakın. Hep suça sürüklenen çocuklar ya da şüpheliler, sanıklar yönünden bakıyoruz ama her suçun bir de mağduru var, mağduru da değerlendirin lütfen. Bu boyutuyla Sayın Vekilim, sizin sorunuza cevap olsun.

Bir de SİR raporları konusunda... Sanırım, SİR raporlarını şu şekilde, net bir şekilde ya ben anlatamadım ya siz anlamadınız. Sosyal inceleme raporlarının olmayışı... Savcılık aşamasında tabii ki olabilir, bu bir süreçtir. Bazı savcılık dosyalarınız var, üç ayda sonuçlanıyor, bazıları altı ayda, bazıları bir yılda. Biz bu raporlar hiç olmasın demiyoruz, tabii ki olabilir, bu raporlar düzenlenebilir fakat bu raporlar düzenlenmedi diye bir savcımız iddianame yazdığına mahkeme tarafından iade edilmesin diyoruz; bu, süreci uzatır diyoruz. Yoksa biz burada şunu savunmuyoruz: Biz çok çalışıyoruz demiyoruz, bizim işimiz bu zaten, tabii ki çalışıyoruz. Meseleyi özüyle anlamak lazım, SİR raporlarının savcının karar vermesinde çok önemli bir etkisi yok, hâkimin takdir yetkisinde önem arz ediyor; ben bunu anlatmaya çalıştım. Tabii ki SİR raporu soruşturma aşamasında da olabilir, kovuşturma aşamasında da olabilir. Kovuşturma aşamasında hâkimimize yön veren bir rapordur ama soruşturma aşamasında savcımıza yön veren bir rapor değildir, sadece istatistik verilerden ibarettir, bu kadar. SİR raporlarıyla alakalı da vermek istediğim bilgiler bundan ibaret.

Umarım sorularınıza cevap vermişimdir, aldığım notlar kadarıyla böyle. Zaten bir doktor hanım da...

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Kollukta beyan almak üzere...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Şimdi, Sayın Vekilim, kollukta beyan almak...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Onur Bey, sizin sadece bu konuda ayrılıyor, onun dışında tamamen hemfikiriz. Bu konuda da mutabakat sağlarsak zaten...

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Kolluğumuzu güçlendirdiğimiz, eğittiğimiz, gerçekten bu meseleleri indirgediğimiz takdirde tabii ki olabiliriz, biz kollukla iç içe çalışıyoruz çünkü.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Mevcudu soruyorum Sayın Savcım.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Bu mevcutla yürümez. Biz aile içi şiddet bürolarını kolluğa bıraktığımızdan beri... Aile içi şiddet büroları bile bu ülkede beş altı yılda zor oturdu çünkü o kolluk personelini eğitmek zorunda kaldık, tedbir kararlarının uygulanmasındaki inisiyatif tanınıp tanınmama hakkını ya da nelerin yapılması gerektiğini biz hep onlara özümseyerek, örneklendirerek anlattık ki uygulama zamanla oturdu. Şu mevcut şartlarda polisimiz, Emniyetimiz eğitim almadığı sürece çocuklarımızı bu şekilde hırpalamaya gerek yok. Çocuklara farklı bakın, biz zaten o bakış açısını her zaman koruyoruz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkürler.

Savcı Bey, sizin cevap vermek istediğiniz, değinmek istediğiniz bir konu var mıydı?

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Sayın vekillerimizin bazıları cezaların artırılması veya indirim oranlarının düşürülmesi şeklindeki bir düzenleme konusunda eleştiride bulundular. Burada cumhuriyet savcılıkları... Tabii ki biz şey yapıyoruz ama direkt şu an soruşturma aşamasında bizim için çocuğu koruma öncelikli değil çünkü biz hem suça sürüklenen çocuğa hem de mağdura eşit mesafedeyiz. Bir olay olduktan sonra, artık adli bir olay gerçekleştikten sonra biz bunun adli olarak soruşturmasını yürütüp kanundaki cezai müeyyidelere göre neler yapılabilir, onu yürütmekle görevliyiz. Az önce de sayın hocamızın, Başsavcımın da dediği gibi, önceki aşaması henüz suç işlenmeden önce ve suç işlendikten sonra -az önce ben, ilk bölümdeki konuşmamda da belirttim- çocuklar suç işledikten sonra bunların takipleri, tekrar suç işlememeleri veya ikinci kez işleyebilir ama bunu en azından daha artırmaması veya suç işlemeyi âdet hâline, alışkanlık hâline getirmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiğinden de bahsettim ama bu görev cumhuriyet savcılıklarına ait değil; bu görev, dediğim gibi, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, tabii ki Adalet Bakanlığı boyutuyla da infaz süreciyle de ilgili. İnfaz sistemimizde -az önce de söylediğim gibi- önce ceza aldığı takdirde cezanın belli bir miktarını kapalı ceza infaz kurumunda veya çocuklara özgü infaz kurumlarında çekiyor -çocukları baz alacak olursak çünkü yetişkinlerde de benzer bir müessese var- onun dışında, açık ceza infaz kurumları -çocuklara veya yetişkinlere özgü- daha sonra da denetimli serbestlik süreci devam ediyor ve bu denetimli serbestlik sürecinde de -az önce belirttiğim gibi- tekrar suç işlememeleri için gerekli tedbirleri... Başka kurumların görev alanına girdiği için, bizim görev alanımızda değil. Biz sadece toplumda gördüğümüz, suçla mücadelede benzer suç işlemelerin önüne geçebilmek için indirim oranlarının artırılmasının adli anlamda bir önlem olacağı kanaatindeyiz. Dediğim gibi, artık suç işledikten sonraki aşamada biz devreye giriyoruz. Suç işlenmeden önceki aşama veya suç işlendikten sonra infaz aşamasında tekrar, ikinci kez suç işlememesi için gerekli tedbirlerin alınması... Çocuğun korunması tabii ki önemli ama o, cumhuriyet savcılıklarının görev alanı değil. Dediğim gibi, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve yerine göre Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Yani şunu öğrenebilir miyim: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ihbar etme yükümlülüğünüz var mı?

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Var tabii, tüm olaylar, hele mahkemelerin verdiği kararlarda...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Yok, yok, sizin savcılık makamı olarak...

CUMHURİYET SAVCISI MAHMUT NEDİM BAŞARANGİL - Bizim savcılık olarak direkt ihbar şeyimiz yok, sadece dediğim gibi tedbir isteniyorsa çocuklarla ilgili o aşamada tabii ki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına... Zaten az önce dediğim gibi, yurt aşamasını başlatınca ondan sonraki süreci onlar takip ediyorlar. Aile mahkemeleri ve çocuk mahkemelerine başvurarak koruma tedbiri mi olacak... Çünkü bizim cumhuriyet savcısı olarak "Yurda yerleştirin." talimatımız nihai bir karar değil. Aynı şekilde, biz mağdur boyutuyla da aynı talimatları veriyoruz. Mesela bazen polis -nöbet durumumuza göre- kolluk görevlileri bizi arıyorlar... Aile bazen diyor ki: "Biz çocuğa bakmak istemiyoruz, çocukla baş edemiyoruz." veya tam aksine çocuk "Ailemin bana yönelik şiddetleri, herhangi bir suç işlemeleri yok ama ben ailemin yanında rahat etmiyorum, beni kısıtlıyorlar, rahatça gezemiyorum, dolaşamıyorum, istediğimi yapamıyorum; yurda gitmek istiyorum." dediği zaman bizim cumhuriyet savcısı olarak kolluğa ilk talimatımız olarak -çünkü acil bir durum var- geçici olarak yurda teslim talimatı veriyoruz, ondan sonraki aşama Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, aile mahkemesi ve çocuk mahkemesi üçgeninde çözülüyor. Artık top bizden çıkıyor, biz artık devrede değiliz.

Ben daha önce çocuk izlem merkezinde görev yaptım yedi yıl, orada mağdur çocukların ifadelerini almıştım. Şimdi, orada da aileler geliyor "Bizim çocuğumuz tekrar eve gelmek istiyor, biz ne yapabiliriz?" diyorlar. Onlara da söylüyorduk, artık bizim cumhuriyet savcısı olarak yapacağımız bir şey yok. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı inceleyecek, herhangi bir risk varsa veya yoksa... Diğer incelemeleri yapıyor, duruma göre mahkemeden danışmanlık tedbiri, sağlık tedbiri, eğitim tedbiri; en nihayetinde bunların yeterli olmayacağı kanaatinde ise koruma ve bakım tedbiri alıyor. Zaten bizim yurda teslim dediğimiz çocuklar geçici merkezlerde barındırılıyorlar, daha sonra, mahkeme kararı alındıktan sonra mağdur veya suçlu olup olmadıklarına göre, suçlularsa suçların nevine göre, yaş gruplarına göre ayrı ayrı kalacakları merkezler var, çökelevleri var, yurtlar var vesaire, oralarda bakım ve koruma altına alınıyorlar; dediğim gibi, bu bir yönü.

Sosyal inceleme raporları yönüyle -Başsavcımın da dediği, bizim de dediğimiz- şu an zaten uygulamada sosyal inceleme raporlarıyla ilgili bir sıkıntı yok. Sadece "Savcılık aşamasında alınsın." şeklinde bir düşünce ve öneri olduğu için biz onun efektif olarak bir faydası olmadığını belirtmek istiyoruz.

Hocam "12 yaşından küçük çocuklar" dedi, mesela cezai ehliyeti olmadığı için 12 yaşından küçük çocuklarda biz kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdikten sonra çocuk mahkemesinden suçun nevine göre, mesela çok basit bir suçsa tedbir talebinde bulunmuyoruz. Olabilir, çocuklar basitçe, okulda sürtüşmüştür, bir tokat atmıştır ama hırsızlık gibi, cinsel suçlar gibi, daha nitelikli suçlar gibi, yağma gibi suçlar olduğu takdirde çocuk mahkemesinden tedbir talebinde bulunuyoruz. Zaten çocuk mahkemesi sosyal inceleme yaptırıp onun neticesine göre bir karar veriyor. Onun dışında, savcılık aşamasında bizim sosyal inceleme raporunun bizim dava açmamıza, iddianamemize bir efektif katkısı yok. Biz, 12-15 yaş grubu için işledikleri suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılamayla ilgili raporlarını alıyoruz. Raporlar olumsuz gelse dahi yine kamu davası açıyoruz ve terditli olarak açıyoruz. Diyoruz ki -mahkeme- biz her ne kadar bu raporu aldıysak da siz tekrar incelemenizi yapın, bunun herhangi hukuki sorumluluğu olmadığı kanaatindeyseniz Çocuk Koruma Kanunu'ndaki, 5-11'deki tedbirleri uygulayın. "Hayır, suç işleme yeterliği var." diyorsanız ceza uygulayın diye talepte bulunuyoruz. O da yine mahkeme aşamasında yani tüm aşamalarda bizim mahkeme aşamasına intikal ettiği için olay, sosyal inceleme raporunun savcılık aşamasında alınmasının hiçbir hukuki faydası ve efektif bir faydası yok. Biz zaten kamu davası açmak zorundayız. O raporun amacı da cezayı uygularken veya tedbiri uygularken, şahsileştirirken hâkime yol göstermesi. Hâkim o rapor konusunda karar veriyor. Zaten rapor, dediğim gibi, şu an alınıyor; sadece "Savcılıkta alınsın." şeklinde bazı talepler olduğunu veya düşünceler olduğunu duyduğumuz için Başsavcım ve ben, hani görüşte, savcılık aşamasında olması... Hatta bazen şeyi de geciktirebileceği kanaatindeyiz çünkü bir an önce çocukla ilgili tedbir talepleri oluyor, adli kontrol uygulamaları, tutuklu olanlar oluyor; bir an önce mahkeme önüne çıksın da kovuşturma aşaması başlasın; suçlu mu değil mi, onun ayırtması da yapılsın. Bu raporun alınması bu aşamada bazen gecikmelere de neden olabilir, artı derken eksi yönde bir katkı da sunmuş olabilir.

Son olarak, ifadeler konusunda, çocuk... Başsavcımın da dediği gibi, şu an Emniyet müdürlüklerinde hani zaten sayısal anlamda yeterli personel ve nitelik olarak da olmadığı için şu aşamada çok faydalı olacağı kanaatinde değiliz ama yapma kanaati varsa da sadece -benim şahsi görüşüm- basit suçlar için olabilir yani hakaret gibi, işte basit kavgalar gibi, okulda işte saçımı çekti, tokat attı, üzerime su döktü, işte bu sözü söyledi gibi olabilir. Onun dışında cinsel suçlar olsun, daha nitelikli, yağma gibi, adam öldürme, yaralama gibi diğer suçlarda kesinlikle bu durumda bir hukukçu gözüyle bir cumhuriyet savcısının ifadeyi alması ve soruşturmanın seyrinin de ona göre değiştirilebileceği sorular olacaktır, şeyler olacaktır. O anlamda, ifadenin mutlaka savcılık tarafından, nitelikli suçlarda olmazsa olmaz bir kural olması gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Çok kısa bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Buyurun lütfen.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başsavcı Vekilim, siz de anlattınız, ben de anladım SİR'in ne anlama geldiğini. Meslekteniz, o yüzden ne anlama geldiğini çok iyi biliyorum. Artı, yine avukat olduğumuz için zaman zaman mağdur, zaman zaman da suça sürüklenen tarafta yer aldığımız için o sizin bahsettiğiniz gözyaşlarına filan yabancı insan değiliz. Burada tartıştığımız, o duygu sömürsünden daha öte bir şeyi tartışıyoruz. Dolayısıyla, bu tartışmanın "Ceza artırılmalı." diyenler "Artırılmamalı, devlet yükümlülüklerini yerine getirmeli." diyenlerle sanki karşı karşıyaymış gibi, o anlamda "gözyaşlarına önem verenler-vermeyenler" diye ayırmanın bir anlamı yok; tekrar altını çizerek söyleyeyim.

Şimdi, ben, başsavcılıkların yani savcılık makamının soruşturmalarda çok önemli olduğunu düşünüyorum, hâlâ da öyle düşünüyorum; bu, suça sürüklenen çocuklar konusunda da öyle. O yüzden çok şiddetle karşı çıkıyorum. Burada gelip Emniyetten de arkadaşlar, özellikle sanki sizler çok daha yoğunsunuz, gitmiyormuşsunuz, zamanında ifade alınmaların önü kesiliyormuş gibi kolluk güçlerinde ifadelerinin alınması taleplerinin karşısında da durdum ve her zaman da durmaya devam edeceğim. Başka bir şey söylenmek isteniyor yani iş çabuk olsun diye değil. Çok şey olursa savcılık makamı karakola bile gider yani o kadar acillerse.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - "Suça sürüklenen çocuk savcısı az olduğundan dolayı aksamalar." dediler "Savcılar gelmiyor." demediler de...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Savcılık makamında bir aksama varsa söylesinler. Bence aksama orada yoktur.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Hayır, biz bu kadroyla zaten Emniyetin almasını çok uygun görmedik. Savcımız da anlattı. "Basit suçları belki bu kadroyla..." dedi ama kadro ehlileştirilmedikçe olacak iş değil.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Evet, onu biliyorum, o sizinle ilgili değil dediğim.

Şimdi, dolayısıyla, savcılık aşınmasında elbette ki son kararı hâkim veriyor; o yargılama boyunca da sosyal inceleme raporları ona yol gösterecektir, keşke istediği gibi yol... Yani hocam çok güzel söyledi. Verilen SİR'leri değerlendirelim mesela, birisi de bu konuda çalışsın. SİR'lerde ne kararlar verilmiş, sonuçlarından ne çıkmış, ne kadar sağlıklı verilmiş, ne kadar böyle ezber ezber... Yani dosya kapsamında, dosya bazında hiçbir şeyi incelenmediği için genelde bizde, sonuç da o şekilde gidiyor ama çok önemli...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Biz, SİR'in niteliğini incelemek üzere de bir toplantı yapalım. Bir SİR raporunu inceleyelim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bence o çok önemli. Dolayısıyla, SİR'in -savcılık hani gelsin, gelmesin; o ayrı ama- ben önemli olacağını düşünüyorum. Elbette ki karar anlamında önemli olmaz ama tedbir konusunda yetkileriniz var. Bu yetkilerinizi kullandığınız zaman bence hem mağdur açısından hem de şüpheliler açısından ya da konumuz suça sürüklenen çocuklar olduğu için suça sürüklenen çocuklar konusunda çok daha önemli bir pozisyona makamınızın gelebileceğini düşünüyorum, gelmesi gerektiğine de inanıyorum. O yüzden, SİR'in savcılık aşamasında da alınması gerektiğini düşünüyorum.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Biz önemsiz demiyoruz. Madem bu konu...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yok, önemsiz anlamında demiyorum, alınsın yani.

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCI VEKİLİ PINAR AKDOĞAN - Biz, iddianamenin iadesi sebebi olmamalı diyoruz, orası ayrı bir şey.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ayrı, ayrı.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz Sayın Vekilim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sanırım başka soru ve görüş yok; o hâlde toplantımızı kapatabiliyoruz. Çok teşekkürler katkılarınız için; sağ olun, var olun.

Kapanma Saati: 17.57